

166 167a

М. ЈЕВТИЋ:

ЗА ЧАСТ
АМЕРИЧКОГ СРПСТВА

ПРЕШТАМПАНО ИЗ „СРПСКОГ ДНЕВНИКА”.

ЦЕНА 25 ЦЕНТИ.

NEW YORK, 1918

RANKOVICH PRINTING CO., 417 LAFAYETTE ST.

0

ПБб 167а

УНИВ. БИБЛИОТЕКА
И Б. 45399

Лука Ћеловић
БЕОГРАД

М. ЈЕВТИЋ:

Luka Ćelović
BEOGRAD

ЗА ЧАСТ
АМЕРИЧКОГ СРПСТВА

ПРЕШТАМПАНО ИЗ „СРПСКОГ ДНЕВНИКА”.

Цена 25 центи.

NEW YORK, 1918.
B. RANKOVICH PRINTING CO.

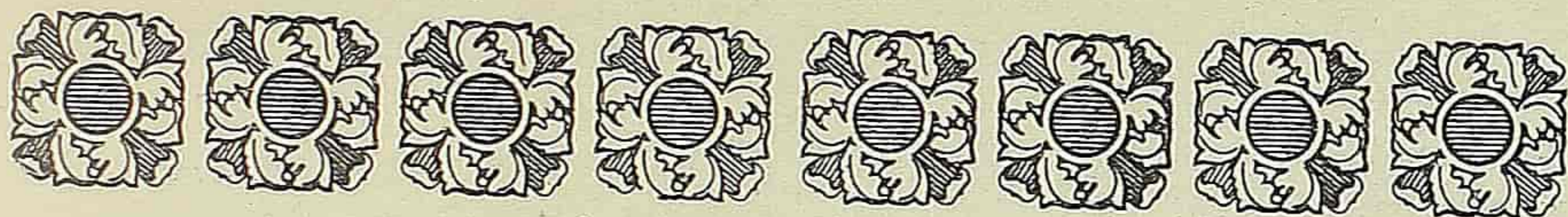
BRITISH CONSULATE

Lydia Terentievna

BEograd

Luka Celovic

BEograd

У В О Д.

У броју од 22. децембра "Ам. Србобран", у поздраву Српској Ратној Мисији, нашао је за вредно да напише и следеће:

"Баш у овим тренутцима кад би се наша једнодушност и јединствена акција у народним пословима морала најјаче манифестовати, као доказ наше зрелости и пожртвовања за заједничку ствар народну, тога баш нема, а разлог што га нема, не лежи у нашем исељеничком радништву, које је вазда готово за сложан заједнички рад, него лежи у генералном конзулу Краљевине Србије г. Михаилу И. Пупину који је, гоњен несрећном сујетом и амбицијом завадио овај наш мученички народ у свим колонијама."

Од прве, дакле, па — тужба.

Од прве — да се наши узвишени гости, увуку у наше унутрашње спорове!

Нама, које Ам. Србобран назива само "малим делићем завађеног братства", нама тако малим, па још нападнутим и прогоњеним, ни на ум падало није да овим нашим тугама и невољама замарамо, тако тешким, та-

ко одговорним послом већ оптерећене ове наше узвишене госте. Нама изгледа некако да смо ми, у ово судбоносно, ово мученичко доба споредни. Главно је, по нашем скромном мишљењу, оно тамо, глава наша, срце наше, труп наш — српски народ у старом крају, на коцу, у ровцу, у ропцу.

Чудимо се у толико више нашем другу на кормилу "Ам. Србобрана", што тако лепо и полнонадежно глагоља: "И ако је скоро цео наш народ уз нас и на нашој страни у Народној Одбрани и југословенском покрету, нама је ипак жао, да и онај мали делић заведеног нам братства уз Пупина не учествује у јединственом и добром народном послу и прегнућу за опште добро народно." Крај тако ружичастог стања, крај "пола милијуна" Словенаца, "пола милијуна" Хрвата и неколико стотина хиљада Срба на добром путу, бога је врага требало сад узнемиривати и наше високе госте ради тот "малог делића", па још "заведеног братства?" Нашто дикати тужбу против Проф. Пупи-

на код Српске Ратне Мисије, кад је народ већ судио Проф. Пушину: е њим је само један “мали делић заведеног братства!” Нама се чини, да се крај тако срећног стања не кличе: “распни га, распни”, већ — “опрости му!”...

Да се случајно “бартендер” није преварио па место “81”, нашем драгом колеги, кад је ову тужбу писао, подметнуо “91”, или можда, чак и пуних “100?”

Ну било како му драго, за нас постоје, поред оваквог уредника “Ам. Србобрана”, неке друге чињенице о којима морамо водити мало озбиљнијег рачуна. Те чињенице су следеће: “Ам. Србобран” орган је Српске Народне Одбране. Као такав он пише по упутству господе — М. Тривунца и М. Прибићевића. Први је председник Српске Народне Одбране, други је оно што би др. Љ. Леонтић назвао — “фактотум” у Српској Народној Одбрани. Дакле, њихова је заслуга што се данас тражи од Српске Ратне Мисије да се меша у ове наше спорове на нарочито одређени начин — обележен овом тужбом против Проф. Пушина као генералног конзула Краљевине Србије. Њихова је то заслуга, па је и њихова одговорност, што се на овај начин, од стране органа Српске Народне Одбране, дочекује Српска Ратна Мисија.

Узгред буди речено, ми смо већ давно приметили да се овакав дочек припрема Српској Ратној Мисији. Приметили смо да

се за ту сврху организује нарочита новинарска кампања. На то смо већ скренули пажњу наших читалаца. Сада истичемо само ово: Пре, док међу нама није било г. г. Прибићевића и Тривунца, дочекасмо ми: др. Поточњака, др. Велимировића, М. Марјановића, др. Жупанића, г. Прибићевића, др. Тривунца и српског посланика. Ну тада чињасмо овако: пре њиховог доласка борисмо се међу собом као жути мрави. Али чим чусмо да се ти гости искрцаше на америчко тле, остависмо копља у трње и почесмо се надметати — ко пре госту да поднесу хлеб и со. Тако смо ми радили у својој “заведености”. Ну, као што се види, то не ваља!...

Друго што желесмо истаћи овом приликом, на жалост, изгледа мало сухопарније. Ово, бива, ми смо под оптужбом. Туже нас, нашег Проф. М. И. Пушина пред нашим узвишеним гостима. Да ли је право и поштено што се та тужба подноси баш сада; да ли је та тужба неоснована; да ли она противречи самој себи, — све су то споредне ствари. Ми смо оптужени и ваља нам се бранити. Није лепо ни то чинити пред гостима. Али, као што се види, г. г. Прибићевић и Тривунац су зато ту, да реку и одреде што је лепо и у реду. Па кад они веле да треба тужакати, то значи да се треба и бранити.

Нека наши узвишени гости, које најтоплије молимо да нам опросте, што их, по жељи г. г.

Прибићевића и Тривунца, замарамо овим ситним стварима, буду вољни саслушати одбрану — “једног малог делића заведеног братства.”

ШТО ЈЕ ЗАТЕКАО М. ПРИБИЋЕВИЋ.

Када је, пре четрнајест месеци дошао међу нас г. потпуковник Милан Прибићевић, затекао је следеће стање:

Срба у Америци било је око 40.000. Ова бројка извађена је из оне исте књиге, на основу које се зна данас да Сј. Државе броје 100,000.000 становника — из државне статистике. Ко оспорава тачност те бројке, чини то на своју ђунију.

Од тог броја било је организованих Срба, по добротворним организацијама, као што следи;

У Савезу Сједињених Срба Слога 11,000 — У Срп. Прав Савезу Србобрану 8,000 — У Срп. Лит. и Добр. Друштву 1,000.

Поред ових организација биле су још: Српска Народна Одбрана, Српски Народни Фонд, Просвјета, Југословенска Народна Одбрана, Српски Соко и разни друштвени и политички клубови. Ну чланови тих организација били су обично чланови добротворних организација. Док, захваљујући супарништву, изнимно су били помешани чланови добротворних организација. Отуда, а и због тога што су добротворне организације сачињавале кичму нашег јавног живота у Америци, те организације и представљају организовано Српство у Америци.

А то ће рећи: од 40,000 Срба у Америци, 20,000 било је већ организовано у самим добротворним организацијама.

А то је — педесет постотака!

Не само у Српству, већ нигде на свету нема примера који би показао толику свест обичног човека о значењу организованог живота.

Ми смо свесни да се обраћамо на људе који не само што заузимају високе положаје у друштву и држави, већ светле положаје у научном свету, те знамо да ће ова светла чињеница, можда једна од најсветлијих у културном животу Срба потоњег доба, бити одмерена правим аршином.

Те организације су добровољне. Сила која је наш свет уводила у те организације била је духовна сила: писана и усмена реч. То, ту духовну силу, у њеном највећем напону, крај највећег успеха која је та сила икад постигла у нашем народу, затекао г. потпуковник Милан Прибићевић, када је, пре четрнајест месеци, дошао у Америку.

ШТО ЈЕ ЈОШ ЗАТЕКАО М. ПРИБИЋЕВИЋ?

Ну није било само то што је г. потпуковник М. Прибићевић затекао кад је, пре четрнајест месеци, дошао у Америку. Затекло је још и ово:

Седам српских новина, од којих ни цигло једна једина није никада, од када се знаде за штампану српску реч у Америци, није радила за Аустрију.

Једна једина, Уједињено Српство у Чикагу, током овог рата, помагала је аустријској ствари, тражећи забрану извоза оружја и хране за Савезнике.

И та једна једина данас је највећи пријатељ г. п. п. М. Прибићевића.

Иначе све друге, без цигло једне изнимке, биле су уз Србију.

И како још!

Ми смо вазда вољни да упоре димо писање тих новина са најбољим новинама нашим у старом крају и, у колико је реч о лепоти и чистоћи родољубља, не сагнемо чело ни пред ким.

Те новине држао је овај наш човек овде — без и једне центе помоћи са стране.

То, те и такве новине затекао је г. пп. М. Прибићевић, када је, пре четрнајест месеци, дошао у Америку — новине, које су, о свом руху и круху, биле вољне да учине све за Србију.

И ШТО ЈЕ ЈОШ ЗАТЕКАО М. ПРИБИЋЕВИЋ?

Затекао је још и ово:

Српску Народну Одбрану, која је бројала 263 своја помоћна друштва; друштва која су радила све што им је наређивано од једне једине средишне управе — Централног Одбора Српске Народне Одбране.

Та организација дотле већ, пре четрнајест месеци, била је сабрала \$228,000 добровољних прилога за српску ратну сирочад.

На два месеца пре доласка г. пп. М. Прибићевића та организација завршила је кампању за

Видовдански Дарак, који је изнео — преко \$20,000.

А кад је г. пп. М. Прибићевић дошао, та организација почела је другу кампању, кампању за Божићни Дарак, која је такође изнела — преко \$30,000

Та организација, кад год се свом силом бацила на посао, била је у стању сабрати — сваког месеца око \$9,000 добровољних прилога.

А ти прилози долазили су од радника, чија зарада, по учењу најбољих политичких економа, представља цену животних намирница.

Не у Српству, већ у целом свету није било, нити ће бити, организације која је у стању да покаже такве подвиге.

И то је затекао г. пп. М. Прибићевић, када је, пре четрнајест месеци, дошао у Америку.

И ШТО ЈЕ ЈОШ ЗАТЕКАО М. ПРИБИЋЕВИЋ?

И г. пп. М. Прибићевић затекао је, још и ово:

Осим те организације, Српске Народне Одбране, било је и других мањих организација, а и појединаца, који су непосредно слали добровољне прилоге за Српску Сирочад. Српско Црногорско Литерарно и Добротворно Друштво у први мах само је послало \$5,000. Онда је, још почетком рата, унело у своја правила, која су под државним надзором, одредбу да сваки члан плаћа по 50 центи свакога месеца искључиво за ту сврху, за помоћ Српској Сирочади. Ра-

дом и заузимањем тих људи, члана нова тог друштва, сабрато је током овог рата преко \$20,000.

Па је и Савез Србобран непосредно слао ту помоћ.

Па је и друштво "Отаџбина" то исто чинило. Чинило је то исто и чикашко друштво Српска Сирочад и Радничко Друштво у Гери.

Наше новине, и ако су се старале да се тај посао средсреди у Српској Народној Одбрани, ипак од тога нису хтеле правити никакво велико политичко питање. Биле су задовољне с тиме, што је од прилике 90 од сто тог посла било већ средсређено у Српској Народној Одбрани, па су пустиле на миру оне који су хтели, из овог или оног разлога, да раде мимо Српску Народну Одбрану. Наш лист, Српски Дневник је, све до доласка г. пп. М. Прибићевића, бесплатно објављивао извештаје, именике прилагача и објаве за забаве свих тих организација: и Српске Народне Одбране, и Срп. Црн. Лит. и Добр. Друштва, и "Отаџбине", и "Српске Сирочади", и Радничког Друштва у Гери. То су чинили и "Српска Стража", и Српски Гласник, и њујоршки Србобран.

И ако је, на пр., у друштву Српска Сирочад главну улогу играо г. И. Паландачић, противник наш, и ако је у друштву Отаџбина главну улогу играо кап. А Сеферовић, наш противник, никад ми, пре доласка г. пп. М. Прибићевића, нисмо те људе ометали у том њиховом послу.

На против, помагали смо их стално. Кад је кап. А. Сеферовић скупљао, концем 1915, робу за црногорску сиротињу, Српски Дневник не само што је објављивао апеле његове, већ је писао апеле и од своје стране. И озго још, особље запослено око Српског Дневника, од власника и уредника па до словослагача, давало је издашне прилоге за ту сврху.

Ми позивамо свакога, кога се ове ствари тичу, да прегледа Српске Дневнике из 1914, 1915, и 1916 и увери се својим очима.

Тако стоји са причом, коју сада шире, преко органа Српске Народне Одбране, г. г. Прибићевић и Тривунац, причом о "сујети и амбицији", Проф. Пупина и његових пријатеља.

Ту и такву "сујету и амбицију" — да не само не омета никоме на опћем послу, већ да га најиздашније помаже у томе — затекао је г. пп. М. Прибићевић, када је, пре четрнајест месеци, дошао у Америку.

И ШТО ЈЕ ЈОШ ЗАТЕКАО М. ПРИБИЋЕВИЋ?

Када је, пре четрнајест месеци дошао у Америку, г. пп. М. Прибићевић затекао је и ово:

Овај "мали делић заведеног братства" послао је, о свом властитом трошку, од 1912. г. преко 12,000 добровољаца за Србију и Црну Гору. Око 8000 добровољаца пошло је у првим, балканским ратовима. Преко 4000 добровољаца пошло је у почетку овог рата. Осим тога, за време рада црногорске мисије, за

цигло пет месеци, сабрато је преко 2000 нових ратника за Црну Гору и Србију.

На том послу сарађивали смо сви. И они који су били заражени “сујетом и амбицијом”, и они који су били без “сујете и амбиције.” Није било ни једне српске новине у Америци која се, без обзира на опасност која јој је претила од америчких власти, није свом силом заузела за овај посао. Свака од њих објављивала је апел за апелом. Све од реда проповедале су оно што г. пп. Прибићевић сада зове “револуцијом против Аустро Угарске.” То што су чиниле наше новине, чиниле су и наше организације; чинили и поједини наши радници.

Ко то жели, ту чињеницу може проверити званичним путем на потпуно меродавном месту.

Ако нас не вара све наше знање, у историји није било примера да се овако бљештаво засведочи родољубље и зарно изрази национална свест једне шаке људи који се већ читаве године потуцају по далеком свету — код домовине без домовине, живећи о горком аргатском хлебу.

Ето, то, такво родољубље, таку националну свест, затекао је г. пп. М. Прибићевић, када је пре четрнајест месеци, дошао у Америку.

И ШТО ЈЕ ЈОШ ЗАТЕКАО М. ПРИБИЋЕВИЋ?

Када је дошао, пре четрнајест месеци у Америку, г. пп. М. Прибићевић затекао је још и ово:

Чим је букнуо први балкан-

ски рат, наше новине објавиле су српском раднику у Америци једну радосну вест: да тај рат не значи само ослобођење Срба у Старој Србији и Македонији од турског политичког ропства, већ и ослобођење српског сељака од привредног пљачкања ага, бегова и спахија. И поврх тога, ослобођење Старе Србије и Македоније значи и ослобођење силних делова богате земље за насељивање оног сељаштва нашег које је, или због сиромаштине, као што је случај у Црној Гори, или због непоштеног решавања аграрног питања, као што је случај у Босни и Херцеговини, било избачено са земље и принуђено да тражи зареде сеобом у Америку.

Ту посланицу објављивао је Српски Дневник од самог почетка балканског рата, октобра 1912 године.

Том посланицом ударен је основни темељ за покрет за сеобу америчког српског надничарства натраг у стари крај.

Од тог доба па све до данашњег дана, у нашим новинама стално су излазили апели за сеобу у стари крај — један топлији од другог, један озбиљнији од другог. Ништа се пропустило није да се тај покрет објасни, образложи и учврсти — у колико се то могло без икаквих веза са старим крајем. За прве три године, 1913, 1914, и 1915, објављено је у нашим новинама до стотину чланака, озбиљних, лепих, о тој ствари. Наши новинари пазили су будним оком на сваку већу

радничку борбу у Америци, да нашем радништву предоче тешку судбину која их чека овде, у аргатији. Још буднијим очима пратили су наши новинари сваки покушај у старом крају за решење аграрног питања у Старој Србији и Македонији, све законске предлоге о насељивању на слободном земљишту. Уз то још искоришћавали су у пуној мери непоштено поступање аустро-угарских власти у Босни и Херцеговини при решавању тамошњег аграрног питања.

На тој основици створен је диван покрет за сеобу у стари крај и он се тако живо изарзио у силном броју наших добровољаца.

Све је то чињено, као што зна сваки наш човек у Србији, не само без новчане помоћи од Српске Владе, већ и без — икаквих упутстава с те стране.

Чинили смо то сами, о свом ружу и круху, следећи своје властитоме схватању како општих српских националних интереса, тако и интереса наших радника у Америци.

Колико ми знамо, и ово је јединствен пример у историји. У овом случају, ово је највернији доказ политичке зрелости нашег исељеног света у Америци, Америчког Српства.

И то је, дакле, затекао г. пп. М. Прибићевић, када је, пре четрнајест месеци, дошао у Америку.

И ШТО ЈЕ ЈОШ ЗАТЕКАО М. ПРИБИЋЕВИЋ?

И г. пп. М. Прибићевић, када

је, пре четрнајест месеци, дошао у Америку затекао је и ово:

Од 1906. године наметнуто је Америчком Српству такозвано црквено питање. Нас се овде не тиче, ко је то питање наметнуо. Ми овде не описујемо што је која странка учинила, већ што је г. пп. М. Прибићевић затекао — учињено или неучињено од стране Америчког Српства као целине. Нас се код овог питања тиче оно на што се оно svelo, а оно се svelo на ово:

Под чију власт треба да припадне наша црква у Америци?

До оног дана, када је г. пп. М. Прибићевић дошао, пре четрнајест месеци, у Америку, на то питање било је три одговора:

Српска црква у Америци треба да припадне: 1) под власт Карловачке Патријаршије, 2) под власт Руског Светог Синода, и 3) под ону црквену власт којој је одређено да обнови Пећску Патријаршију — српску цркву у Краљевини Србији.

Према томе постојале су три странке; све три у своје време, необично јаке. Услед тога било је силних борба. Како су оне текле види се најбоље из рада такозване "руске странке": она је запопила, без богословије, без обзира на каноне православне цркве, читаво туце људи, који ће агитовати за ту ствар — за потчињење српске цркве у Америци Руском Светом Синоду, који се ових дана претворио у патријаршију са сврхом да све православље потчини себи. По тој сврси и данас се налази у А-

мерици архимандрит Мардарије Ускоковић.

Ну онда, када је г. пп. М. Прибићевић, пре четрнајест месеци, дошао у Америку, затекао је не само примере родољубља, знаке напретка у вишим облицима јавног живота, организовању, већ чак и печате оне државничке мудрости којом је нашу историју окитио — Растко Немањић.

Као што већ рекосмо, ми овде нећемо да улазимо у питање: чијом је заслугом што постигнуто? Ми претресамо ово: завађено, унесређено, отровано, или заведено, Америчко Српство некако је било у стању да покаже извесне позитивне резултате. Сви ти резултати постигнути су пре но што је г. пп. М. Прибићевић, пре четрнајест месеци, стигао у Америку.

И ШТО ЈЕ ЈОШ ЗАТЕКАО М. ПРИБИЋЕВИЋ?

Када је, пре четрнајест месеци, стигао у Америку, г. пп. М. Прибићевић затекао је и ово:

Све српске организације, без цигло једне једине изнимке, без цигло једне једине ограде;

Све српске новине, без цигло једне једине изнимке, без цигло једне једине ограде;

Сви српски јавни радници, без цигло једне једине изнимке, без цигло једне једине ограде —

1) Стајали су потпуно на југословенском становишту

2) узимали су свесрдно учешћа у југословенском покрету.

Ама није било ни цигло једног јединог Србина, чија реч вреди и за цигло пет људи, који

би био против — уједињења свих Срба, Хрвата и Словенаца у једну државу.

Све српске новине стављале су се потпуно, неограничено и бесплатно на расположење сваком јавном раднику, који је из старог краја долазио да ради по тој ствари.

Дочекивали су те људе звучним апелима. Објављивале све њихове прогласе. Штмпале све њихове чланке. Усвајале апсолутно све резолуције, донешене од стране меродавних чинилаца, зборована, друштава и одбора.

Чак и онда када су се, изазвани непосредним нападима на Српство од стране плаћене хрватске штампе, морале пуштати у полемику, српске новине стално, из дана у дан, враћале су се на једну једину исповест: уједињење Срба, Хрвата и Словенаца једина је вера наша.

И нису се српске новине задржавале само на томе. Водећи нарочитог рачуна о томе да је овај свет у Америци надничар и да га, као таковога, на првом месту занима практична страна наше борбе за ослобођење — питање: што њега чека у ослобођеној домовини поред политичке и народносне слободе? — српске новине у Америци, боље и успешније него икоје друге наше новине, схватиле су и разрадиле ту страну, економско-социјалну, наше борбе. У српским новинама објављено је, од 1912 године, безброј чланака у којима је наглашено јасно: да нашег човека у ослобођеној до-

мовини не очекује само полити-
ча и народносна слобода, већ и
слободна земља, која ће му за-
јамчити независан живот, живот
србијанског “Ћиде!”

То што су радиле наше новине,
радиле су и наше организа-
ције и наши јавни радници.

И то је затекао г. пп. М. При-
бићевић, када је, пре четрнајест
месеци, дошао у Америку.

НАШЕ УСЕЉЕНИШТВО.

Наше усељеништво у Амери-
ци потиче од нашег сељаштва
које је остало без земље. Два су
основна узрока, која су довела
до тога. Једно је стварна оскуди-
ца у земљи, изазвата или неплод-
ношћу земљишта самог, што је
случај у Црној Гори, или пре-
насељеношћу, што је случај у
Војводини. Други узрок су фе-
удални односи у пољопривреди,
као што је до балканског рата
био случај у Старој Србији и
Македонији и као што је још и
данас случај у Босни и Херце-
говини.

То је порекло нашег усељени-
штва. Његово данашње стварно
стање је ово: оно, у Америци,
сачињава најнесигурнији део
индустријског надничарства —
такозвану “индустријску резер-
вну војску.”

Има људи који не верују у то
да политичари треба да воде ра-
чуна о овим стварима. То су о-
бично они људи који пишу чи-
таве славопоје — нашем сеља-
ку! Ми, међутим држимо: када
једни услови материјалног жи-
вота, земљораднички, остављају
тако силне упечатке на душу чо-

векову, то исто чине и други ус-
лови материјалног живота, ин-
дустријски. Можда о том “јере-
тичком” схватању не би ми ни
водили толиког рачуна, да није
било, од 1908. године, “јерети-
ка”, који су изашли пред нашег
човека и почели да говоре: “Кад
си ти радио још на твојој зем-
љи, јутро земље вредило је два
пута мање него што је данас.
Знаш ли од куда је то? И знаш
ли што то значи? То је отуда
што у привреди данас постоји
оно што ми зовемо револуци-
јом. И земља, као и индустријс-
ка средства за производњу под-
леже тежњи да се сабира у што
мање руку, да се прикључује ве-
ћим поседима. Неки говоре да
се мали посед ипак одржава. А-
ли неће да објасне, зашто тако
нагло скаче цена земљи. А за
нас је то највеће питање. Јер, ре-
димо, да се ја и ти одржимо на
поседу на коме смо сада, како
ћемо теби нашој сутра купити
земљу нову?... Па како ћеш ти,
кад уштедиш што од ове над-
нице, сутра купити земље довољ-
но да се посветиш понова послу-
са кога си дошао овамо? Земља
бива из дана у дан скупља. Од
наднице се из дана у дан све то
мање уштеди... Остави све то
што ти ови други причају, па
послушај нас: наша су средства
за независан живот одузета раз-
војем једне силне привредне ре-
волуције, и биће нам повраћена
само развојем једне силне друш-
твене револуције...” И тако да-
ље. Прича се ова “јеретичка”
посланица међу нашим светом;

прича већ пуних десет година. И то много јаснијим речима него што су ове наше овде.

Утицај те пропаганде не треба тражити код српског усељеништва, јер је она ту наишла на горе описани отпор — на истицање могућности да се до земље дође револуционарним путем, решавањем аграрног питања, земљом бесплатно. Пун утицај те пропаганде треба тражити код словеначког и хрватског усељеништва. Ту се он огледа и у позитивном и у негативном облику. Прво у стварној снази социјалистичког покрета међу хрватским и словеначким усељеништвом. Друго, у млаком одзиву хрватског и словеначког усељеништва према нашем опћем југословенском националистичком покрету. Оно замерање: те хоћемо федерацију, те тражимо републику, те нећемо под Србију већ уз Србију, није ништа друго до парење старог правашког схватања и социјалистичке критике нашег југословенског национализма.

Е, таква је била подлога на коју је подигнуто наше Америчко Српство, које је пре четрнаест месеци, г. пп. М. Прибићевићу показало слику оцртану у горњих седам боја.

РЕКАПИТУЛАЦИЈА ГОТОВИНЕ.

Кад је, пре четрнаест месеци, стигао у Америку, г. пп. М. Прибићевић затекао је ову “политичку готовину:”

1) Око педесет од сто српских усељеника организованих у до-

бротворним организацијама, које су биле чисто српске организације.

2) Српску Народну Одбрану са 263 огранка, који су за две године сабрали \$228,900, и који су били у стању сваког месеца сабрати око \$9,000 добровољних прилога.

3) Цело Америчко Српство, и ако подељено у неколико организација, потпуно уједињено у заједничком раду. Поред Српске Народне Одбране, на сабирању добровољних прилога за српску ратничку сирочад, раде и друге организације, али српске новине уједињују тај рад на тај начин што се свим тим организацијама подједнако и бесплатно, стављају на расположење.

4) Америчко Српство послало је преко 14,000 добровољаца; 12.000 о свом руху и круху, а преко 2000 о трошку Црне Горе. Ако се број до сада посланих добровољаца, који износи преко 16,000, узме као једна целина, то значи да је, пре доласка г. пп. М. Прибићевића, било већ обављено — седам осмина тога посла.

5) Америчко Српство било је већ потпуно обавило пропагандистички део посла око сеобе у стари крај. Остао је још да се обави чисто агитациони посао, који и не зависи толико од моралних сила Америчког Српства колико од коначног решења тог питања у старом крају.

6) Црквено питање, чији значај објашњава најбоље данашње изасланство руске патријарши-

је, Америчко Српство ставило је у руке Српске Владе.

7) Цело Америчко Српство, без изнимке и без резерве, прихватило је југословенску идеју и ступило у отворену борбу против хабзбуршке монархије.

И сва та машинерија ставила се г. пп. М. Прибићевићу на услугу — без цигло једне изнимке, без цигло једне оградe.

Све наше новине, без цигло једног јединог изузетка, ставиле су се на расположење г. пп. М. Прибићевићу.

Све наше установе, без једног јединог изузетка, ставиле су се на расположење г. пп. М. Прибићевићу.

Сви наши јавни радници, без једног јединог изузетка ставили су се на расположење г. пп. М. Прибићевића.

Те чињенице г. пп. М. Прибићевић није у стању да обескрепи, оспори или побиде, јер су оне — штампане црно на бело.

Све странке, све новине, све установе, сви наши људи — изузев социјалиста — дочекали су г. пп. М. Прибићевића раширених руку.

И сад, када г. пп. М. Прибићевић излази са тужбом, да није успео, то, за људе који хоће поштено, да суде, значи само ово:

1) Или г. пп. М. Прибићевић није хтео да се користи том машинеријом која му је сва стављена на расположење;

2) Или г. пп. М. Прибићевић није умео да се користи том ма-

шинеријом која му је сва стављена на расположење;

3) Или се та машинерија разорила услед додира са г. пп. М. Прибићевићем.

Ну, подижући своју тужбу, г. пп. М. Прибићевић наводи један узрок том своме неуспеху и њега називље једним округлим именом: завађеност Америчког Српства.

На то ми, прво, постављамо ово питање: Како та завађеност Америчког Српства не омете да се, пре доласка г. пп. М. Прибићевића, постигну горе описани успеси: да се организира 50 од сто српских усељеника, да се подигну толике новине, да се створи једна од најбољих усељеничких организација у Америци (Савез Сједињених Срба Слога), да се цело Америчко Српство слије, духовно, у једну јединствену националну целину; да се цело Америчко Српство постави потпуно на становиште југословенског уједињења; да се пошаље, из радничких надница преко милијун и по динара добровољних прилога; и да се, за прве две године овог рата, и то за време док су Сј. Државе биле неутралне, пошаље преко бооо ратника?

Другим речима: или је та завађеност једна обична прича, или се њена рђава страна испољила само услед — додира са г. пп. М. Прибићевићем.

У сваком случају за озбиљна и поштена човека ту се појављује једно озбиљно питање, које се не даје ломити преко ко-

лена, већ захтева да буде озбиљно проучено.

“ПЕКАВИ!”

Америчко Српство признаје отворено свој грех: борило се, борило се жучно, борило се очајнички — док је постигло ово што је постигло.

У Америци Америчко Српство нити је нашло пословичког америчког ујака, нити какву задружну тетку, нити протекцијску стрину. Све што је постигло постигло је мушком, јуначком борбом. Прво наше друштво, Српско-Црногорско Литерарно и Добротворно Друштво у Сан Франциску основано је на — ножу, који је расекао аустријску заставу, без које нека наша браћа нису хтели да излазе ни на јавне поворке! Друго наше друштво, Савез Србобран, основан је у борби против хрватског православа, којим нас је хтео да усрећи г. Ј. Марохнић, данашњи “врући” члан Југословенског Народнoг Вијећа. Трећа од ових великих борба дошла је услед “родољубиве” жеље др. П. Радосављевића да Савез Србобран помогне да се српска црква у Америци потчини Карловачкој Патријаршији и да се у српским црквама у Америци, као и у свима црквама Карловачке Патријаршије, моли богу за здравље Фрање Јосипа — као што је и чинио је г. Крајновић, садањи “врући” члан Југословенског Народнoг Вијећа. Четврта од тих великих борба вођена је против оне групе “родољуба” у коју је спадао и г. Јован Крајновић, ко-

ја је упропастила Савез Србобрану преко \$30,000. Пета од тих великих борба вођена је против оне групе “родољуба”, у коју је спадао опет г. Ј. Крајновић а која је радила на томе да омете уједињење свих организованих Америчких Срба у Савез Сједињених Срба Слога. А шеста је борба била она, коју г. пп. М. Прибићевић, у Ам. Србобрану од 20. децембра, помену овим дирљивим речима: “Да и не помињемо старе ране и добру нашу браћу у Савезу Слози, којима је Пупин поред њихове ситне дечице хтео отети последњи залогај хлеба, бојкотујући их са дневним листом и сарађујући их морално у њиховој средини.” Г. пп. М. Прибићевић мисли овде на ове људе, који су, 1916. силном и коначном борбом за учвршћење Савеза Слоге, обезоружани и онеспособљени да нанесу икакову штету, прво, Савезу Слози, а преко њега и целом Америчком Српству.

Да ту ствар проучимо мало изближе:

На првом месту, оно што је те људе задесило дошло је пресудом највеће слободне срп. организације на свету — Савеза Сједињених Срба Слоге. Та стоји под надзором закона најслободумније, политички, државе на свету. Ако је, преко свега тога, некоме учињена неправда, ми кличемо, угледајући се на речи Краљевића Марка у очи битке на Ровинама: нека демократија победи, па ма прво нама однела главу са рамена!

Та борба, у којој су пале те Пупинове “жртве”, вођена је на следећи начин: прво преко новина, онда преко друштава, и коначно на конвенцији Савеза Слоге. Вођена је, дакле, јавно, вођена демократски. Коначно је изашла и пред амерички суд и добила печат — који даје стручан, непристрани, заклетвом везан, и законом ограничен судија. Ако се тако оборени људи зову жртвама, онда је злочин: и јавна реч, и суд организованог народа, и закон!

И тај грех прима америчко Српство на своју душу.

И још један грех прима Америчко Српство на своју душу, грех: што није било у стању или попут канибала, да поједе те људе пале у тим борбама, или, попут Луксбурговог савета, да их — “шпурлос”, без трага, потопи!

Тако, када је г. пп. М. Прибићевић, пре четрнајест месеци, дошао у Америку, поред горе описане машинерије затекао је и оне опиљке, струготине, које су опале када се, током година, и развојом тих борба, правила и усавршавала та машинерија.

Ти опиљци, струготине и отпатци, то је оно што је г. пп. М. Прибићевић, за ових четрнајест месеци, сабрао, организовао и извео — на ове параде, које сада приређује да дочека Српску Ратну Мисију.

Ну да ми о томе проговоримо коју реч више.

СРПСКО-АМЕРИЧКИ АГВИНАЛДО.

Уместо да обавља свој, војнички, посао, и да у пуној мери искористи ону стваралачку снагу, коју је произвео сам из себе бујан и бучан живот Америчких Срба, г. пп. М. Прибићевић латио се једног, “метнимо рећи”, хришћанског посла: да вади из мутљага “жртве”, да сабира “очинке”, и од трошних опиљака, струготина и отпадака сам себи подиже нов “апарат” за — дочек Српске Ратне Мисије...

Тај посао можда је и племенит, али, као и сваки други посао тражи да се у њега уложе две ствари: снага и време; изазива трвења и сукобе; доводи у нове положаје новине, организације и људе. Једном речи, из основе потреса цео живот који се дотле био бар донекле сталозио и пошао једним прокрченим путем.

Да се те ствари тачно схвате — или да се разуме наше гледиште на њих — потребно је да се мало више задржимо на потоњој великој борби код нас, на потоњој борби у Савезу Слози.

У ранијим борбама, које смо горе споменули, Америчко Српство сузбијало је три ствари: чисту, политичку, аустријанштину (из те борбе постало је Срско-Црногорско Литерарно и Добротворно Друштво са читавим бројем новина, првих српских новина у Америци, — Слога, Србин Американац, Слобода, Српска Независност и Српски Гласник); хрватско православље (из те борбе постао је Српски Пра-

вославни Савез Србобран и Српски Свијет); помешану, црквену, аустријанштину и дефрауданте — ово двоје ишло је и у старом крају под руку. (Из ове борбе постао је Савез Сједињених Срба Слога са листовима њујоршки Србобран и Српски Дневник.) Свака од тих борба, као што се јасно види, дизала је Америчко Српство на виши урвањ како гледе организација, тако и гледе новинства.

По свима правилима та би борба имала да стане ту: Америчко Српство било је очишћено од отворене аустријанштине, сузбило је хрватско православље, и изашло на чисто национално поље. Пред њим, тако очишћеним, стајала су само још два посла: да се уједињује и своју организацију учвршћује и усавршава. Оно је дошло до спасоносног и волшебног гесла: Само Слога Србина Спасавана. Политичке Америчке власти нису му сметале; није било оног аустријског: 'подели, па владај.' Од куда онда та нова, петогодишња борба, у самом крилу Савеза Слога? — питају се сви наши родољуби из старог краја. Једни се питају, а г. пп. М. Прибићевић изводи на оптуженичку клупу проф. Пупина и оптужује: "Ево кривца! Сва та борба била је чисто личног значаја. "Сујета и амбиција." Ето видите, сви су ови људи вољни да раде за опћу ствар; оним не да!"

Овде ми позивамо све озбиљне људе да за један часак замисле ову "духовну операцију:"

Да из историје Савеза Слоге

избришу име Илија Шушњар, па да виде што би онда добили. Добили би једну чедну — аркадијску идилу. За ове наше борбе у Савезу Слози име Илија Шушњар вреди таман толико колико за куварски речник вреди реч — варјача. Читавих пет година тај америчко-српски Емилио Агвиналдо држао је у сталном врењу, сталном шкандализовању цело Америчко Српство.

Немојте веровати нама, отидите у Дуно, Аласка, потражите једног члана Савеза Слоге и запитајте га: ко је водио све ове борбе у Савезу Слози. Ако вам не рече: Илија Шушњар — аргатоваћемо три године да вам платимо пут тамо и овамо!

А тај Илија Шушњар, та "жртва" Пупинове "сујете и амбиције", над којом лије тако топле сузе један потпуковник српске Краљевске војске, био је тада, када је водио ове љуте борбе, — секретар Југословенског Социјалистичког Савеза....

Главно оружје, којим се тај Илија Шушњар служио у борби против Проф. Пупина, био је "Народни Глас", — српски орган Југословенског Социјалистичког Савеза.

И то је био онај исти лист, који је објавио српском усељеништву у Америци, родољубиву вест: како је српска војска палила — живе Арнауце.

Уредник тога листа, који је такође пао као тужна "жртва" "сујете и амбиције" проф. Пупина, данас је у оној истој "родољубивој гарди", која, преко

Luka Celović

“Ам. Србобрана” организује кампању за дочек Српске Ратне Мисије...

На жалост ми нисмо били у стању да “поједемо” Илију Шушњара. Нити смо га могли “шпурлос” потопити. Пустили смо се у борбу с њиме и ту борбу уписали у историју нашу; читавих пет година то име се провлачи кроз историју Савеза Слоге.

ГЛАСОВИ ИСПОД БИНЕ.

Што би Хамлет дао да се ослободи оних гласова, који га стално гоне испод бине?

Ну ти гласови, који се њему причињају као глас његовог оца, јесу, на уметнички начин, изражена истина: да човек на овом свету није сам, да се око њега стално, и ако не видљиво, крећу извесне силе које или јачају или слабе моћ појединца. У овом случају, у Хамлетовом случају, ти гласови испод бине, оличавају закон о особинама, које деца наслеђују од родитеља и које гоне, спутавају, дижу и јачају — моћ појединца.

Тај закон, без сумње, познаје г. пп. М. Прибићевић, али, како изгледа, неће да зна и за други један закон: да поред “родитељских греха”, који се на овако жив начин очитује на делању деце, постоји и “дечији грех”, који се на још живљи начин очитује на поступању родитеља. Тај закон у биологији — одакле су га неки пренели и у социјологију — зове се “борба за одржање врсте.” У једној нарочитој школи социјолошкој зове се једним суровим именом: сталешка свест

која међу њима узимати и облике јасне свести, и облике полусвести. У кратко речено: код маса, чији је опстанак у неизвесности, врло често појављује се питање: Добро је све ово што чинимо, али од чега ће сутра живети наша деца? У разна времена та питања узимљу разне облике. Коначан облик њихов биће — јасна сталешка свест. Сада, за време ових потоњих борба, облик тог питања био је сличан оним “гласовима испод бине,” који су гонили Хамлета на сваком кораку.

Другим речима, за људе, који озбиљним очима гледају на јавне послове, ове потоње борбе у Савезу Слози биле су доказ за једну врло озбиљну чињеницу — да наше надничарство у Америци почиње већ клецати под теретом свога тешког друштвеног положаја. У његовој свести већ се почиње одсјајивати чињеница да је оно избачено из једног привредног строја, старог строја који му је зајамчивао привредну независност, збачен у други привредни строј, који га лишава привредне независности и, у исто време, и сталности и безбедности.

На ове ствари ми се враћамо тако често не ради тога, што патимо од “сујете и амбиције”, да некога учимо, већ због тога што нам је већ досадило играти улогу старог Фоче: стално опомињати на овај тешки положај нашег усељеништва у Америци, и на опасност да ће једнога дана оно бити отето упливу наше националне политике и поћи оним

путем којим, на пример, и у Србији иде — надничарство! У Србији, у Хрватској и у Босни и Херцеговини. Досадило нам се више скретати пажњу на то, да југословенској пропаганди у Америци не смета ни аустријанштина, ни наши “шовинизми, радикализми и сепаратизми” — као што то вели г. М. Марјановић — већ “јунионизми, социјализми и индустријализми!” Досадило нам се већ указивати и на то: да Председник Вилсон не шаље попове и чиновнике да држе америчко радништво уз његову политику, већ Гомперса, Мичела, Данкана, Русела, Спарга и Волинга. А ми, што чинимо ми? Хоћемо на силу бога на чело југословенског радништва у Америци да поставимо: Крајновића, Гршковића и Кебе — свештенике!

И још се питамо, данас, у двадесетом веку, зашто радништво не иде за — поповима!

Чудимо се, што нисмо у стању данас да створимо оне покрете које су у средњим вековима стварали — Јан Хус, Фра Долчино и Тома Минцер!

Попови данас — криви или не криви, то је споредна ствар — стварају само једну врсту народних покрета — погроме и црне сатније! Отуда се и свео сав “родољубиви” рад Гршковића Крајновића и Кебета на то — да траже главу њихових политичких противника!

И те истине потребно је данас, и то на овако жалостан начин, стално подносити под нос

нашим озбиљним политичарима!

НОВА ПОЛИТИЧКА ГЕСЛА.

Илија Шушњар ушао је у Савез Слогу на основу чаробне моћи фрази: “Браћо радници,” “гарави радници”, кржави жуљеви.”

Његов рад, његова борба у Савезу Слози сведоци су снаге тих фрази у животу српског усељеништва у Америци. То више нису фразе, већ права политичка “гесла!” Њихова је снага исто тако моћна као снага свих наших националних гесла до сада. Колика је снага тих нових гесла сведочи и то, што је на потоњој конвенцији Савеза Слоге, након толиких борба против Илије Шушњара, на основу тих гесла, у управу Савеза Слоге изабрат г. Јоса Рајновић, члан америчке социјалистичке странке и сада десна рука г. пп. М. Прибићевића у његовој борби да из Савеза Слоге уклони Проф. Пупина!

Сам за себе, и ако је врло окретан и даровит “народни трибун”, Илија Шушњар није опасан. На њему је опасно било само једно: ови “гласови испод бине”, ово буђење сталешке свести код нашег усељеништва; што је, опет сасма нов елеменат у нашој националној политици. Једно је питање пред нама и то основно: да ли ми ову снагу којом располаже наше усељеништво у Америци да придамо оној снази која води борбу за наше национално ослобођење, или да је целу “лиферујемо” оној снази која води борбу за ослобођење радничког сталежа у опће?

Сада, када је Илија Шушњар избачен из Савеза Слоге, његов утицај на наше усељеништво потпуно разорен, лако је на те нане говорити о тим стварима. Али би била сасвим друга ствар да је у овим петогодишњим борбама Илија Шушњар или сасвим победио, или из њих изашао непобеђен. У првом случају, његова задаћа, као тајника Југословенског Социјалистичког Савеза, била је јасно одређена: да Савез Сједињених Срба Слогу потпуно потчини Југословенском Социјалистичком Савезу. Да је Илија Шушњар на томе радио, сведочи то што је своје главне борбе водио преко органа Југословенског Социјалистичког Савеза, преко "Народног Гласа."

Последице тога, јасне су бар данас, када се тачно зна како се држи Југословенски Социјалистички Савез у овој судбоносној војни

А што би било у другом случају, у случају да Илија Шушњар из ових борба није изашао потпуно поражен, види се јасно из данашњег држања — Хрватске Народне Заједнице

Што се Хрватска Народна Заједница данас онако држи — нећемо да вређамо — ни је разлог снага аустријанштине међу Хрватима, већ утицај Југословенског Социјалистичког Савеза

Огромна већина чланства Хрватске Народ. Заједнице у ствари је против Аустрије. Хрватске вође југословенског покрета

у Америци, свесни да нису у стању да воде борбу против социјалиста, већ да су "наоружани" само за борбу против аустријанштине, намерно истичу ово друго као главну опасност. Иначе би, као свако старо оружје, изгубили своју цену. У томе иду тако далеко да се бацају љагом на хрватско радништво, оптужујући га за аустријанштинство, док оно у ствари подлеже или нагону сталешком — који се запажа већ десетак година код нашег усељеништва — или свесној пропаганди хрватских социјалиста, који су на прошлој конвенцији Хрватске Народне Заједнице били тако јаки да су бирали и председника конвенције.

Дакле, то је била та "страшна" та "неправедна" борба у Савезу Слози, на коју се позива г. пп. М. Прибићевић, који данас оптужује Проф. Пупина за — "сујету и амбицију!"

Само би ми желели знати, какво би лице направио г. пп. М. Прибићевић да га је, пре четрнајест месеци, место Проф. Пупина и њујоршког Србобрана, дочекао — тајник Југословенског Социјалистичког Савеза и Народни Глас!

Овако, захваљујући тој "сујети и амбицији", тој "неправди" тој "завађености," Америчко Српство успело је да у себи ућутка "гласове испод бине", угуши чисто сталешке нагоне, и сву своју снагу убади на онај кантар, на коме се данас мери судбина српског народа.

ДА ОБРНЕМО ДРУГИ ЛИСТ.

Када је, пре четрнајест месеци, стигао у Америку, г. пп. М. Прибићевић затекао је једну ствар, коју хоћемо да опишемо мало опширније:

На неколико месеци пред конвенцију Савеза Слоге, која је донела коначни суд о Илији Шушњару, пође овом за руком да образује “коалицију опиљака”, т. ј. људи, који су у свима овим борбама били тучени. Та коалиција покрене свој дневни лист, “Дневни Гласник”. Сврха је била том листу, да туче Српски Дневник, и преко обореног Српског Дневника, отера Проф. Шупина из Савеза Слоге. У том листу били су и новчано и морално заинтересовани, између осталих, и следећи: кап. А. Сеферовић, др. П. Радосављевић, Ј. Крајновић, И. Шушњар, Л. Грковић С. Мамула и Н. Граховац.

Што је у том листу писано, зна се и — не спомиње се међу поштеним светом. Главно је ово: у октобру месецу 1916. тај лист био је банкрот. Цело подузеће било је акционарско. По народу су неколико месеци продаване те акције. Главни акционари, Радосављевић, Крајновић, Мамула, Јурјевић, били су управници Савеза Србобрана. Једнога дана пронесе се глас, да ти људи покушавају да тај лист, са штампаријом, продаду Савезу Србобрану.

Наше јавно мњење устане против тога. Устане и чланство Савеза Србобрана.

Очигледно је било ово: да је

по среди нечастан посао; покушај да се лични губитак у новцу који су претрпели управници Савеза Србобрана натовари на чланство Савеза Србобрана. Иначе: зашто су, кад им је већ била жеља да Савезу Србобрану дају дневни лист, г. г. Радосављевић и Крајновић покретали тај дневни лист ван Савеза Србобрана?

Ко да обави ту нову трговину? Ко да јамчи да ће она бити поштено обављена? Продавци су исти који су и купци — само се купује туђим новцем, новцем чланства Савеза Србобрана.

Та ствар није ни данас јасна. Јасно је само ово: пре те трговине Савез Србобран није имао дефицита, данас, након годину дана, Савез Србобран има дефицит — и то необјашњиви дефицит — од преко \$50,000. Из кругова око г. пп. М. Прибићевића објашњава се тај дефицит на чудноват начин: новац је утрошен за ратне сврхе! И то се чини онда, када се зна, да је г. пп. М. Прибићевић плаћао, новцем Краљевине Србије, чак и пиво за банкете које је приређивао г. Јован Крајновић; и када се зна, да се већ пола године, за те ратне сврхе, у џеповима једног од управника Савеза Србобрана налази \$4,000 — 20,000 динара — новца Краљевине Србије. Другим речима, тај дефицит Савеза Србобрана, дефицит од преко \$50,000 остаје необјашњен, као што је остао необјашњен и начин, на који су г. г. Радосављевић, Крајновић и Мамула, као

власници Дневног Гласника, продали г. г. Радосављевићу, Крајновићу и Мамули, као управницима Савеза Србобрана, то своје власништво...

Еле, чланство Савеза Србобрана, бојећи се баш овога што је данас јасно — дефицита од преко \$50,000 — устане и реши се да спречи ову "трговину" пошто пото. Једног дана саберу се представници оних истих друштава, која су се данас отцепила од Савеза Србобрана и основала Српски Савез Слободу, у писарну Савеза Србобрана да тај посао спрече. На тај састанак дојури г. пп. М. Прибићевић и изјави запрепашћеним члановима Савеза Србобрана: да морају дозволити да се та трговина обави.

Тако је постао данашњи дневни лист — Ам. Србобран.

ЗЛОЧИН И КАЗНА.

Посматрајте из ближе тај чин:

Тај лист био је покренут са сврхом: Прво, да Савез Слогу потчини Илији Шушњару. Друго, да пошто му то није пошло за руком, разори Савез Слогу. Треће, да уништи Српски Дневник. Четврто, да сруши Српску Народну Одбрану. Пето, да обори проф. Пупина.

Дотле, докле је г. пп. М. Прибићевић сарађивао на томе да се спасе ова група људи — противници Савеза Слоге, Српске Народне Одбране, Српског Дневника и проф. Пупина — дотле се он — свесно или несвесно, споредна је ствар — стављао у табор противан онима против

којих се борио Дневни Гласник.

Даље, код овога понашања г. пп. М. Прибићевића пада у очи и ово: он обилази око основне чињенице — да, у колико се тиче његовог посла, његове мисије, у Америчком Српству постоји оно јединство које му је зајамчивало успех. То се очитовало, на пр., онда када су г. г. Матановић и Ђурашковић купили резервисе за Црну Гору. Све странке су сарађивале на томе, без обзира на своје унутрашње спорове. Он прелази преко тога и почиње нешто ново: да подиже једну странку, на коју касније мисли да ослони сав свој посао. Зашто? То он сам зна најбоље. Ми ипак истичемо овде ову чињеницу: оног дана, када је г. пп. М. Прибићевић почео да ствара нешто на своју руку, мимо оно што је постојало овде, тога дана он је примио одговорност и зато, да ли ће то успети или не.

Ми смо имали израђену машинерију за тај посао, посталу из самог живота нашег, опробану дугим низом година, осведочену изванредним успесима. Ми одговарамо само за рад те машинерије. Г. пп. М. Прибићевићу, још у самом почетку, не свиђа се та машинерија. Ствара нову, своју. Нека буде муж, па сад сам и чојски, прими одговорност за неуспех те своје новотарије, коју је хтео, без проучавања стварних услова нашег живота, да накалеми на Америчко Српство.

Онда: што значи банкротство једног листа? Банкротство

једног листа је на нарочити начин изражен суд народни. Народ на тај начин изјављује да не одобрава рад људи сабратих око тога листа.

Другим речима, када се латио — и то првог месеца — да спасава те људе, које је народ осудио, г. пп. М. Прибићевић ухватио се у коштац са самим народом.

Ну то није све. Оног дана када је г. пп. М. Прибићевић помогао овим људима да изврше горе описану трговину на рачун новца чланства Савеза Србобрана учинио је двоје: Прво, дошао је у сукоб са једним делом чланства Савеза Србобрана; Друго, постао је саучесником у једном злочину, чије размере сазнајемо истом сада, када знамо — колики је дефицит Савеза Србобрана.

Организације, установе и људи, чијим је противницима притекао у помоћ г. пп. М. Прибићевић, опростиле су му ту неправду. То се очитовало 4. фебруара 1917. У њиховој је моћи било да опраштају политичке погрешке.

Али није у моћи људи, ни странака, ни организација, ни установа, да опраштају — злочине!

Злочини се испаштају, не опраштају.

Та трговина, о којој још нико не зна рачуна и која је узрок овом силном дефициту у Савезу Србобрану, јесте стена о коју се разбио брод г. пп. М. Прибићевића.

У очима чланова Савеза Слоге, а то је 13,000 организованих Срба, он је од тог доба изгледао као човек који је спасао једно подузеће, постало са тачно одређеном сврхом — да разбије Савез Слогу.

У очима једног дела чланова Савеза Србобрана он је изгледао као човек који је помогао да се упљачка добар број хиљада долара њихове кржаве уштеђевине.

Противу те врсте злочина — противу злоупотребе новца организације — води борбу честити део Америчког Српства од онога дана, од када се почело организовати.

Злочин је учињен и казна је морала доћи.

ПУЛИТИКА.

Све оно што је после тога дошло спада у рубрику коју ми зовемо “пулитика”.

А под тим именом ми разумемо ово: кад неко види да је изгубио своју игру па покушава да удеси ствар тако, како би изгледало да је други крив за његов неуспех.

О томе најбоље сведочи тужна улога коју је г. пп. М. Прибићевић одиграо у овдашњем југословенском покрету. После Чикага, збора у Чикагу, југословенски покрет код Хрвата прешао је у руке људи који су век свој провели у праваштву.

Та чињеница, што су ту хрватски правашки — и то онако задрти правашки као што је био Дон Нико Гршковић — наме-

тала је нама Србима једну необично тешку улогу. Хтели не хтели, ти Хрвати су морали чинити испаде. Не кривимо никога, него утврђујемо једну неизбежну чињеницу. Од стране тих људи чињене су безбројне изјаве које су југословенском покрету давале нежељену боју. Од тога нас није поштедио ни сам г. М. Марјановић. Да ли су они то чинили у доброј намери, у жељи да некога “преведу жедна преко воде”, то нико не зна. У политици тај обзир не вреди. Најмање у политичком послу са Хрватима, који су целу своју историју ишарали оваким “просвједима” и “утоцима”. Услед тога потребно је било, за добро наше опће ствари, да неко од нас Срба сузбија те правашке изјаве. Тај посао је до зла бога тежак. Ту улогу узели смо ми на себе. Узели је зато, што није хтео нико други; није хтео или није умео. Услед тога морали смо се пуштати у безброј спорова са тим хрватским вођама југословенског покрета. А зло је, беда једна полемисати са тим људима. Чим их мало јаче ожежете, одмах се раскревеље као бабе: “Куку, Хрвати, ево хоће да нас прогутају српски шовинисти!” И онда нас гоне до божије куће! Код Хрвата то је национална болест. Своје мишљење нису у стању да одвоје од своје особе. Једном само, и то у врло нежној шали, (“Хрвати преспаваше!”) сузбили смо једну нетачност, један неправедан укор који је Србима

упутио г. М. Марјановић кад је прошле године био у Сан Франциску — па да видите, како се он ражестио! Као да смо му убили оца! Гони нас од тога дана као бог ђавола. Због наших критика, г. А. Вебер денунцира нас у енглеским новинама и срани са Брозовићем. И т. д. То је најнезахвалнији посао који ће икад допасти кога српског новинара.

Ти сукоби, као што рекосмо, неизбежни су. Уз то још, и потребни су и, на концу здрави и корисни. Срби и Хрвати сада први пут ступају у потпуно тесну заједницу. Међутим, историје су нам ишле разним путевима; верско нам је васпитање друго; политичке досадање везе и школе различите. Сукоби, чисто духовни сукоби, неизбежни су. И онда је боље да се ти сукоби што пре сврше, да би се што пре прешло на озбиљан посао.

Сад, сваки озбиљан српски политичар морао би видети ту ствар и покушати, кад су му отворена обадвоја врата, да олакшава те сукобе.

Г. пп. М. Прибићевић пошао је другим “комотнијим” путем: од тих сукоба направио је чист капитал за себе — узео је, ђоја, Хрвате у заштиту од српских франковаца!

И колико је био у томе ревносан, није пропустио чак ни то, да дон Ники Гршковићу саопшти једну “државну тајну” — да је Проф. Пупин подвалио

Српској Влади на ципелама са
ђоновима од папира!

На тај начин дошло је до
овога:

Када је пре четрнајест месе-
ци дошао овамо г. пп М. При-
бићевић, Проф. Пупин био је
тако ревносан члан Југословен-
ског Народног Вијећа, да је,
због једне од горе поменутих
полемика, био у затегнутим од-
носима са уредником Српског
Дневника.

Данас, након четрнајест месе-
ци, г. пп. М. Прибићевић “ус-
пео је” толико да је тај исти
Проф. М. Пупин био принуђен
да изађе из Југословенског На-
родног Вијећа.

А, то се већ само по себи ра-
зуме, уредник Српског Дневни-
ка проглашен је званично за —
аустријског плаћеника.

СРПСКА НАРОДНА ОДБРА- НА.

Даља прича о ономе што је г.
пп. М. Прибићевић све чинио
у Америци, то је прича о ономе
што је све заплитао, расплитао
и замотавао Раскољников пос-
ле оног дана када је извршио
свој злочин.

Ову шаку добрих Срба, у А-
мерици ринуо је он, на Раскољ-
ников начин, у читаву матицу
политичких трикова, да је било
потребно упирати све моралне
силе да би се само душа спасла.

Један од тих трикова је и тако
звана “проширена Српска На-
родна Одбрана.”

Први план г. пп. М. Прибиће-
вића био је да све силе, на које
је рачунао, сабере у Југосло-

венском Народном Вијећу. О
томе је држао читава предавања
у — “четир ока.” Ухватио би
на само по кога од нас и причао
му по читаве сате: Како су Хр-
вати женско, а Срби мушко у
овој борби; како Хрватима тре-
ба гледати кроз прсте; како тре-
ба пазити да у одбор за резо-
луције, на југословенском збо-
ру у Питсбургу, уђу што бољи
Срби да пазе на те резолуције;
како треба основати разне “се-
кције”... Читав месец дана при-
чао је само о томе, о стварању
Југословенске Народне Одбра-
не.

Од једном, од свега тога пос-
ла не би ништа. Г. пп. М. При-
бићевић дође једног дана и ре-
че: како “мајка Србија” тражи
да у Српску Народну Одбрану
уђе г. Симица Мамула. Не уђе
ли он, “Мајка Србија” ће нас
анатемисати — во вјеки вјеков,
амин. То је било након два ме-
сеца од како је у Савезу Србо-
брану почињен горе поменути
злочин. За то време обишао је
г. пп. М. Прибићевић сва наша
источна насеља и “на лицу мес-
та” уверио се о страховитом деј-
ству тога свога злочина. За ње-
гове људе, Крајновића и Сими-
цу Мамулу, није било опстан-
ка док се не ставе под окриље
једне велике и поштене српске
америчке организације — Ср-
пске Народне Одбране.

Овај повраћај на прави пут,
на организације које су поста-
ле овде, као природни израст
нашег јавног живота, био је од
наше стране поздрављен радос-
но. Ми смо предузели све мере

да тај посао испадне озбиљно. Ради тога је наш лист послужио се тактиком којом се служе сви озбиљни политичари. У почетку смо одбијали ту ствар, примање тих људи у Српску Народну Одбрану, да би, на тај начин, с једне стране дали задовољења нашим људима, а с друге стране тој новој господи одредили право место — да улазе у туђу кућу, у кућу коју су до сад потпаљивали са сваке стране.

4. фебруара свршена је и та ствар. Ми смо одмах прешли на посао. Читаве месеце, из свих сила, агитовали смо за ту проширену Српску Народну Одбрану. Позивали у њу све Америчко Српство. Давали упутства за оснивање нових одбора. Чинили чак и оно што се од нас није тражило. Све смо чинили, само да опћа ствар крене напред.

Ну када смо били у највећем жеку тога посла, нама стиже из Чикага вест, да се тамо налази г. Душан Богдановић, десна рука г. пп. М. Прибићевића, и да чини читава чуда: води отворену борбу против Проф. Пупина, против Српског Дневника, и тумачи јавно — да је сврха овој “новој” Српској Народној Одбрани, да пребрише све оно што је до сад учињено, да на чело Српства Америчког стави оне исте људе које је оно, након читавог низа година тешких борба и искушења, пронашло невредним и недостојним.

Та чињеница, то сплеткарење г. Душана Богдановића, утврђено је дописима објављеним у Српском Дневнику, и до данас неоспореним.

Исту “посланицу” објављује г. Д. Богдановић у Гери и у Бјуту.

Данас имамо ту ствар готову, те није потребно гледати у боб и нагађати намере које је г. пп. М. Прибићевић имао са Српском Нар. Одбраном. Данас је она потпуно претворена у организацију која се употребљава за борбу против оних који су је створили и који су је пуне три године носили на својим плећима, бранећи је од напада оних истих људи који сада у њој господаре.

Да ли је он то желио или не, тек чињеница је ово: г. пп. М. Прибићевић је од организације, чија је искључива сврха била опћа народна, створио чисто партизанску организацију за прогон извесне групе наших јавних радника.

А сваки озбиљан човек зна да се за такав постизај тражи: времена, рада и, уз то још, изванредна количина — политичке заслепљености и личне мржње!

Ето, на то је г. пп. М. Прибићевић трошио своје време, време својих потчињених чиновника и новац Краљевине Србије, а не — на посао за који је послат.

Та Српска Народна Одбрана са оним силним резолуцијама, којима су анатемисани наши

јавни радници, најбоље је сведочанство Раскољниковског рада г. п. М. Прибићевића.

Пре четрнајест месеци, затекао је г. пп. М. Прибићевић једну организацију, са 263 пододбора, која се бавила најлепшим, најхуманијим послом — сабирањем прилога за српску ратну сирочад. Данас, након четрнајест месеци “рада”, г. п. М. Прибићевића, Америчко Српство добило је организацију која се претворила у савез “црних сатнија”, узела закон у своје шаке, и изриче моралну смрт над оним људима који су највише радили на опћој српској и југословенској ствари!

Пре четрнајест месеци та организација била је једно од оних оруђа које је сковало само Америчко Српство и ставило на расположење г. пп. М. Прибићевићу за опћи рад. Данас је г. пп. М. Прибићевић скршио то оруђе и преклепао га у нешто сасма друго — учинио га партизанским оруђем.

КО ЈЕ ПРВИ ПОЧЕО?

Спомену смо горе г. Д. Богдановића узгред. Сада да се забавимо њиме мало опширније.

Г. п.п. М. Прибићевићу он је десна рука, „спроводник” његових жеља и намера. Ну пошто нема „спроводника” који не испуштају струју, то и г. Д. Богдановић испушта један део „струја” које добија од „источника” свога.

Какви су односи између г. п. п. М. Прибићевића и г. Д. Богдановића, ми не знамо. Али зна

мо ово: г. Д. Богдановић је у сродству са г. Ј. Крајновићем, г. Војводићем и г. Н. Богдановићем и од тих веза чини пуну употребу. Због г. С. Војводића, свештеника у Чикагу, г. Д. Богдановић дошао је у сукоб са Србима у Чикагу. Хтео је пошто пото да наметне г. С. Војводића на чело чикашких Срба. У тој сврси провео је у Чикагу неколико недеља, агитујући за овог свог рођака. Услед борба, које су се развиле ради тога, г. Д. Богдановић изгубио је душевно возвесије и објавио у Чикагу: да он хоће на чело одбора Српске Народне Одбране да постави, за инат, људе који су против нас у Њујорку! И то је чинио у оно време, када смо ми упирали све силе да наше присталице по насељима принудимо да прихвате ново преуређење Српске Народне Одбране.

Наравски, да постигне то, да свога рођака истакне, г. Д. Богдановић морао је тражити савезника и то га је, још у самом почетку довело у наручја наших противника и нагнало да агитацији за проширење Српске Нар. Одбране даде боју борбе против оних који су отворили врата на својој организацији да кроз њих приме оне, који су се читаве три године борили против Српске Народне Одбране. А то опет с друге стране, сасвим природно, изазвало је исти отпор од стране наших људи. На тај начин, још у самом почетку, овим радом г. Д. Богдановића, цео поса био је упропашћен.

Ми смо отворили врата на Српској Народној Одбрани и доказасмо двоје: прво, да за прве две и по године, пре доласка г. п.п. М. Прибићевића, не само што нисмо ометали никоме ко је хтео да ради мимо нас, већ смо свакога помагали у том послу; друго, да смо вољни у нашу организацију пустити свакога, који жели да ради с нама.

За организовање нових одбора Српске Народне Одбране агитовали смо сви скупа; Српски Дневник више но ма који други лист. Од половине фебруара до маја месеца, сваки број Српског Дневника био је посвећен том послу. То није у стању нико да оспори, јер је ту „црно на бело” — ту су ти бројеви Српског Дневника.

Престали смо агитовати за ту ствар тек онда, када смо видели ову „рођачку политику” г. Д. Богдановића, која је значила двоје: прво, оспоравање права народу да на чело истакне људе у које он има вере; друго, стварање странака у крилу Српске Нар. Одбране — која је била без странака читаве три године.

Та „рођачка политика” изазвала је први сукоб у крилу Српске Народне Одбране.

Први сукоб дошао је услед овог нечасног рада г. Д. Богдановића у Чикагу.

Наравски, ми смо на то скренули пажњу г. п.п. М. Прибићевићу. Али на то био је ово одговор:

Он шаље у Бјут г. Д. Богдановића да проповеда борбу про-

тив Проф. Пупина и Српског Дневника, а сам иде на запад и уз пут — као што је изјавио г. В. С. Лучићу, у Канзас Сити — свуда „бојкотује Српски Дневник”, и узгред агитује против Проф. М. И. Пупина у мају месецу, када је Проф. Пупин још био — Главни Председник Српске Народне Одбране.

Другим речима, г. п.п. М. Прибићевић и г. Д. Богдановић почели су први борбу против Српске Народне Одбране.

Ми нисмо писали ни једне једине речи против Српске Народне Одбране све до августа месеца 1917.

УЈЕДИЊЕЊЕ СРПСКИХ САВЕЗА.

Пошто је Савезу Србобрану задао смртни ударац — тај савез би морао имати сада бар \$60,000 у свом резервном фонду; место тога, захваљујући горе споменутој трговини, омогућеној сарадњом г. п.п. М. Прибићевића, тај савез има дефицита око \$50,000! — пошто је Српску Народну Одбрану претворио у гомилу “црних сатнија”, г. п.п. М. Прибићевић посиже сада за Савезом Слогом.

То је оно што он зове уједињење српских савеза, чему, по његовом тврђењу, смета једино Проф. Пупин.

Та ствар стоји овако:

Савез Сједињених Срба Слога осигуравајуће је друштво и стоји под надзором надлежне државне власти.

Да изврши сједињење са ма ко

јом другом организацијом, Савез Слога, по тој обавези према надлежним државним властима, мора сазвати или редовну или ванредну конвенцију, скупштину, редовно и прописно изабратих представника својих друштава. Само та конвенција, редовна или ванредна, има права да изврши то уједињење. У противном случају, ако ма које друго тело, управа или одбор какав, пусти се у ту ствар, ма који члан Савеза Слоге има права да поништи ту ствар. Има права да тужи надлежној власти а ова има права да поништи свако решење, које не стоји у сугласју са одобреним од стране те власти — правилима Савеза Слоге.

А да та опасност, да неко од чланова Савеза Слоге тужи, постоји, сведочи овај прост рачун:

Савез Слога има у резервном фонду на сваког свог члана око \$10. Савез Србобран не само да нема ни цента, већ има и дефицит од преко \$50,000. Кад ступе чланови Савеза Србобрана у Савез Слогу, чланови Савеза Слоге изгубили би по \$7.00.

Уједињење за Савез Слогу значи, посматрано кроз резервни фонд — који је животно питање за осигуравајућа друштва — губитак од преко \$60,000.

Па ипак, и поред свега тога, и Проф. Пупин, и управа Савеза Слоге, и чланство — у огромној већини — изјавили су готовост да се ови савези уједине.

Цела ствар данас је питање о

начину како да се та ствар обави.

Ради тога је Проф. Пупин, са осталом управом Савеза Слоге, још у мају месецу предложио следеће: да се образује одбор од чланова управе оба савеза, који ће испитати тачно новчану страну тога питања; да састави тачан и непристрани извештај о стању једног и другог савеза.

Тај би одбор предложио потребне измене у правилима Савеза Србобрана, тако да би с те стране, у колико се тиче правила, на идућој конвенцији Савеза Слоге, оба савеза била изједначена.

Основна ствар код тога — једино могућега начина за решење овог питања — била је ово: да конвенција Савеза Србобрана, која је одржавана у септембру ове године, реши да се идућа конвенција Савеза Србобрана одржи у исто време и у истом месту када ће се одржати и конвенција Савеза Слоге; а то је 1919. године у Лос Ангелесу.

Ту, на тој заједничкој конвенцији, било би могуће решити ово питање у сагласју са законима државним, под чијим надлештвом се и налази Савез Слога.

Ко има и најмањег појма о инкорпорираним организацијама, видеће јасно да је то једини пут за решавање овог питања.

Тим путем пошао је Проф. Пупин; тим путем и сад иде Проф. Пупин; и тим путем ће и даље проследити Проф. Пупин.

Сад пазите којим путем иде “друга страна:”

На својој седници од 14. јуна Управа Савеза Србобрана донела је по тој ствари свој закључак из кога преносимо следеће: “Обзиром на важност питања (о сједињењу) Савез Србобран сматра, да је напомена братског Савеза Слоге, у погледу прегледа имовинског стања Савеза — сама собом разумљива, али да би овај Савез коме најозбиљније на срцу леже интереси Српства, пре него што би морао приступити избору овако сличног Одбора, у интересу саме ствари, требао да чује са стране Савеза Слоге, који подноси предлог у овој ствари, мишљење о извесним главним питањима која су и до сада сметала уједињењу, а то је личност председника истог Савеза.”

Скрећемо пажњу на ове ствари, које се виде из горе наведених речи:

1) Управа Савеза Србобрана овде тврди, да је предлог потекао од Савеза Слоге.

2) Да је предлог о прегледу имовинског стања, “сам собом разумљив,” т. ј. да без њега нема решења овог питања.

3) Да управа Савеза Србобрана тај посао, почетан, доводи у зависност од питања личности председништва уједињеног савеза.

Прве две тачке разумљиве су без икаквих објашњења. Трећој је потребно објашњење. О чему је реч овде? Очитледно о припремном послу за решење питања

о сједињењу савеза, о послу техничке, легалне природе. А питање о личности председника, какве је природе оно? Очитледно чисто — политичке природе.

Дакле, управа Савеза Србобрана, на првом кораку, ударила је на чело овог питања чисто — политички жиг.

Ну то није све. Кога ово управа Савеза Србобрана пита за изјаву по том питању, по питању о личности председника уједињеног савеза? Пита управу Савеза Слоге. А управа Савеза Слоге нема права да решава то питање. Она није у праву да решава то питање ни онда, када је реч о самом Савезу Слози, а камо ли онда када је реч о уједињењу савеза. О том питању у Савезу Слози решава искључиво — конвенција Савеза Слоге. У уједињеном савезу о том питању решава само конвенција уједињених савеза. Што значи, онда, тај захтев управе Савеза Србобрана, захтев г. Ј. Крајновића, С. Мамуле — садањих пријатеља г. пп. М. Прибићевића? Значи само једно: Да се Проф. Пупин одрече сам, и то унапред пре но што се пређе и на сам припремни рад, кандидатуре на председништво уједињеног савеза.

То је једини начин да управа Савеза Слоге одговори на овај захтев управе Савеза Србобрана.

Сад то значи двоје: 1) Да је управа Савеза Србобрана од овог питања — коме г. пп. М. Прибићевић сада даје тако велики

национални значај, — направила и политичко, управо партизанско, питање, и, у исто време, чисто — лично питање; 2) Да управа С. Србобрана, захтевајући да се Проф. Пупин унапред одрече кандидатуре, признаје да нема другог начина да спречи да Проф. Пупин буде изабрат за председника уједињеног савеза.

Коначно, ово је драгоцено признање од стране најмеродавнијег тела — најљућих личних противника Проф. Пупина — да Проф. Пупин није противан уједињењу савеза, јер иначе не би био тако опасан кандидат за председника уједињеног савеза — да се мора и на овај, чудноват и изузетан, начин ометати његов избор за председника уједињеног савеза.

На тој седници, на којој је управа Савеза Србобрана донела ово решење, био је присутан и — г. пп. М. Прибићевић!

ЈЕДНА ЕПИЗОДА.

А од куда ми знамо да је г. пп. М. Прибићевић био на тој истој седници?

Знамо из следећег документа објављеног 13. септембра у Срп. Дневнику:

Г. Михаилу Пупину
бившем председнику Централног Одбора Народне
Одбране

у Њу Јорку.

“На седници Управног Одбора С. П. С. Србобрана 14. јуна о. г. изјавио је г. Милан Прибићевић, потпуковник и шеф вој-

не мисије Краљевине Србије, да новац кога сте ви као председник Централног Одбора Народне Одбране купили од народа и удружења српских у Америци за српске рањенике и сирочад није никада стигао на одређено место. О томе новцу г. пп. М. Прибићевић рече, српска влада не зна ништа...

С поштовањем

Ђуро Ц. Јурјевић

Други п. председ. и главни благајник С. П. С. С.

Стубенвил, О. 10. августа 1917.”

Исту изјаву дао је, мало касније, и г. Н. Војновић, тајник надзорног одбора Савеза Србобрана.

На те изјаве одговорио је г. пп. М. Прибићевић следеће:

“Није истина да сам казао на седници управе Савеза Србобрана 14. јуна, да новац који је послао Пупин, као председник Централног Одбора, није никада стигао на одређено место. Нисам то рекао никада, нигде, ни на једном другом месту. А исто тако нигде и никада да Српска Влада не зна о томе новцу ништа.”

Нека читаоци за један часак оставе на страну мало рогобатну садржину ових изјава и следе нас при утврђивању чињенице која нас овде на првом месту занима: је ли или није г. пп. М. Прибићевић био присутан на оној седници управе Савеза Србобрана, на којој је питању о сједињењу наших савеза дат — политички, партизански и лични значај?

Дакле: био је на тој седници. Па што је учинио г. пп. М. Прибићевић да спречи да се то питање, — које он сматра данас тако крупним да на њему хоће да реши чак и питање о збацивању генералног конзула Краљевине Србије; вај, тако животним, да је Српској Ратној Мисији приредио цео овај Мачији Концерат! — што је учинио, питамо, г. пп. М. Прибићевић да спречи да се то тако замашно питање не скрене са јединог пута на кому се може очекивати решење његово и окрене на пут — политичких, партизанских и личних “козјих стаза?”

Тај свет, г. Ј. Крајновић, др. П. Радосављевић, Симина Мамула, његов је свет. Слуша га и послушао би га за све. Зашто није г. пп. М. Прибићевић устао па рекао: “Браћице моја слатка, ни мени није Пупин за срце прирастао, али ово је реч о једном необично крупном послу. Оставимо те личне ствари за овај час. Та Пупина ћемо и онако лако срушити, јер, знате ви, а знам и ја, да је цео народ против њега. Срушићемо га на првом гласању. Него, дете, љубазни моји, да ми припремимо што пре све што треба, по захтеву државних власти, припремити за тај посао...”

Ако се не варамо, тако, или слично томе, говорио би сваки човек, коме је истински стало до озбиљног решења овог питања. Г. пп. М. Прибићевић тако чинио није. Дакле — ако и у политици вреде стара правила

логике — г. пп. М. Прибићевићу и није било стало до решења овог питања. Њему је стало само до тога да нађе какво крупно питање, које ће употребити као моралну полугу да Проф. Пупина избаци са положаја на коме је. Зато, кад су чланови управе Савеза Србобрана писали онај одговор управи Савеза Слоге, сам од своје стране додао је још и ону причу — како Проф. Пупин није послао у Србију новац који је купио од народа и удружења српских у Америци.

А његова изјава — питаће читаоци — зар она не побија изјаву г. г. Јурјевића и Војновића?

Ни из далека. Г. пп. М. Прибићевић побија само једно: да није рекао да на своје место није стигао новац који је Проф. Пупин послао, а не онај који је Проф. Пупин сабрао. Он се брани не од тога да је оклеветао Проф. Пупина, сабирача тог новца, већ да није оклеветао чиновнике Српског Црвеног Крста, који су примљени новац делили рањеницима и сиротињи.

О. Филип Средановић, српски свештеник у Гери, постављао је то питање јасно пред г. пп. М. Прибићевића, али г. пп. М. Прибићевић — никада и нигде не хтеде одговорити на то.

Дакле, кад је управа Савеза Србобрана вређала Проф. Пупина, г. пп. М. Прибићевић га је једноставно — клеветао.

У то време, као што је познато Проф. Пупин био је председник Српске Народне Одбране.

На тај начин, дакле, г. пп. М. Прибићевић подизао је углед Српској Народној Одбрани: што је ишао у наоколо и причао да је њен председник — лопов, лупеж; и то лупеж најгоре врсте — који краде сиротињске прилоге за нашу мученичку сирочад!

А како се у то време понашао на пример, овај несрећни Српски Дневник?

Истог дана, када је г. пп. М. Прибићевић причао ове лепе приче по Питсбургу, 14. јуна 1917., Српски Дневник, на својој уводној страни, уступио је, бесплатно Српској Народној Одбрани читава три ступца — за извештај и списак прилагача.

ПА ОНДА ЈОШ ЈЕДНА ЕПИЗОДА.

21. јуна, седам дана након седнице управе Савеза Србобрана, Проф. Пупин излази са једном изјавом у Њујоршком Србобрану, органу Савеза Слоге, у којој између осталог, вели и ово:

“Што се тиче питања о личности председника новог Савеза, на то ћу им одмах одговорити. Ја ћу бити најсрећнији, да видим у сједињењу Савеза врхунац мога народног рада последњих 8 година и да се онда повучем на страну. Савез је створен за осигурање наших радника а не за професоре, чиновнике и имућне трговце, који то осигурање могу наћи и на другим местима, ако им је потребно... Браћа Србобранци не треба дакле да се боје, да ће им пита-

ње о личности председника створити икакве тешкоће у договорима за сједињење.”

Ето, дакле, Проф. Пупин учини и ту жртву од своје стране: јав, преко органа Сав. Слоге, рече да он, ако баш због њега запише ствар, неће стајати на путу решења тог питања.

Ту је та изјава, она вреди и данас — на основу чега онда данас г. пп. М. Прибићевић тврди да је Проф. Пупин једина сметња сједињењу савеза — то ће Бог свети знати!

То је, дакле, било 21. јуна, свега седам дана иза оне седнице управе Савеза Србобрана. Што је онда било на реду да се ради, када је дошла та изјава Проф. Пупина — ако је г. пп. М. Прибићевићу било озбиљно стало до решења овог питања? Оно што и сама управа Савеза Србобрана, у своме решењу, вели да је “само собом разумљиво”, да се разуме као неопходан посао — преглед имовинског стања Савеза. За ту сврху управа Савеза Слоге била је изабрала свој одбор. Тај одбор чекао је само да буде позват, да пође у Питсбург и да крене на посао. Али не само што тог позива није било после ове изјаве Проф. Пупина — него њега нема ни данас, у јануару месецу 1918!

Дакле, тај привремени посао, “сам собом разумљив”, није обављен кривицом не Проф. Пупина, не управе Савеза Слоге, већ — управе Савеза Србобрана.

Како ли је то, Бого-Јоко, за-

боравио г. пп. М. Прибићевић? А био је, као што знамо, на седници управе Савеза Србобрана, на којој је тај посао проглашен за — “сам собом разумљив.” Како то да се човек заборави толико?

Па што бар сада, када тужи Проф. Пупина Српској Ратној Мисији, не позове изабрани одбор Савеза Слоге да прегледа имовинско стање Савеза Србобрана! Тај одбор је још ту. То решење управе Савеза Слоге још није оборено.

Лако је приређивати политичке “трикове”, али, како изгледа, тешко је извлачити се из њих. Они некако и сувише личе на ћор-сокаке: неко време човек иде кроз њих слободно, али на другом крају удари носом о зид.

Зашто оптужује г. пп. М. Прибићевић Проф. Пупина, енивеј? Та још од маја месеца Проф. Пупин чека да одбор Савеза Слоге буде позван да прегледа имовно стање Савеза Србобрана. Од 21. јуна Проф. Пупин кличе: ајте, људи, почињите једном тај посао, јер ја хоћу да скидам са себе ову бригу — дајте да прегледамо имовно стање наших савеза, без чега, као што и сами јавно рекосте, нема од целог овог нашег посла ништа. Да, што тужи г. пп. М. Прибићевић Проф. Пупина за ту ствар, кад је она стала само због тога, што управа Савеза Србобрана не дозвољава да се прегледа, од стране изабратог одбора, имовно стање савеза?

Ми се заиста чудимо како је

тако брзо г. пп. М. Прибићевић заборавио на оно што је, у његовом присуству решено на седници управе Савеза Србобрана.

И чудимо се још нечему и то овоме:

Као што смо раније рекли, по среди није питање о сједињењу савеза, већ о раду на решењу тог питања, о мерама, прописаним законом, које сада треба предузети за извођење те ствари. Рекли смо да је ово пут за извођење те ствари: 1) преглед имовинског стања оба савеза; 2) сазив конвенција оба савеза у једно исто време у једном истом месту.

Конвенција Савеза Србобрана одржата је у септембру месецу, сад јесенас. Према томе био је ред — који је предложила управа Савеза Слоге, а управа Савеза Србобрана прихватила као “само собом разумљиво” — да се дотле, пре те конвенције, утврди тачно имовно стање оба савеза и на основу тог извештаја предложи тој конвенцији Савеза Србобрана да идућу своју конвенцију сазове у исто време и у истом месту где би била и конвенција Савеза Слоге.

А је ли то учињено? **Ни прво ни друго!**

У место свега тога на конвенцији Савеза Србобрана, чији је финансијски одбор пронашао дефицит од преко \$40,000, изабрат је посебан одбор да преговара о сједињењу савеза.

Сад: Прво, није реч о преговарању, већ је реч о израђивању

техничке и, легалне подлоге за решење овог питања. Друго, ово бирање одбора од стране једног банкротираниог осигуравајућег друштва да преговара о сједињењу са другим осигуравајућим друштвом, које има у самом резервном фонду преко \$100,000, изгледа исто као кад би, во времја оно, које од Драгиних женидбених друштава, пред своје банкротство, изабрало нарочити одбор и послало га Београдској Задрузи да рече: “Чујете, ви се морате сјединити с нама — па рекло на то што министарство привреде или не рекло!”

А при целој овој трагикомедији за највеће је увеселеније то, што је г. пп. М. Прибићевић заузео мештерску позу па тужи — газда Луку Ђеловића што не ће да уједини Београдску Задругу са Дамњановим женидбеним друштвом!

У парници, коју је г. Илија Шушњар имао са Савезом Слогом, суд је оборио неке закључке Денверске Конвенције Савеза Слоге само због тога што у записнику није заведено: ко је предложио те закључке, ко их је подупро и колико је делегата гласало за њих — а г. пп. М. Прибићевић сада тражи од нас да ми изменимо цела правила Савеза Слоге, чак и њен закон о инкорпорацији, дозволу од државне власти, на састанку двојице тројице људи, који апсолутно немају права да решавају та питања!

Па где смо ми ово, браћо, ако ко Бога јединога зна?

Али, ето, г. пп. М. Прибићевић од тога свога схватања, које плаче за каквим добрим хумористом, за Нушићем или Брамом, прави латас читаво “јевропско питање.” Испречио се са њим пред Српску Ратну Мисију и вели: “Ни корака даље, док ово питање не решим, и то наравски, онако како ја хоћу!”

ТРАГИ-КОМЕДИЈА.

Довде ова ствар изгледа мало и шаљива. И ми ударамо себе на све муке да не би, пригодним примедбама на ово “празничко” схватање г. пп. М. Прибићевића, обесветили “декорум” који који нам налаже овај разговор са нашим узвишеним гостима. Довде, ова ствар изгледа комична, али данас, када је она изнета чак и пред Српску Војну Мисију, постаје она и трагична.

Доведена пред та врата, ова ствар постаје чисто политичка.

Њу је г. пп. М. Прибићевић и схватио као таково, као политичку ствар. О томе сведочи најбоље начин на који је он ту ствар припремао и у који ју је положио данас довео. О томе да проговоримо неколико речи.

Питање о сједињењу савеза покренуто је код нас још 1908. године. Оно је покретано и раније. Но тада је добило свој коначан облик, који се састојао у овоме: 1) да се сузбије утицај непоштених људи, дефрауданата, који су били јаки све дотле док су наше организације биле слабе; 2) да се наше осигурава-

јуће организације ставе на чисто научну подлогу, т. ј. да се доведу у склад са државним законима о осигуравајућим друштвима; што опет значи да се ставе под надзор државних власти. На ове ствари скрећемо пажњу ради тога, што је, услед борба које су биле потребне да се ово постигне, у нашем народу створен овај непоколебљив суд: Ко год хоће данас да ствара осигуравајуће организације мимо надзор државних власти, тај се спрема на — пљачку. Зашто? Зато јер су све наше осигуравајуће организације, које су биле без надзора државних власти, биле — опљачкане. Савез Србобран био је два пута опљачкан: једном за \$30,000, другом за преко \$50,000.

У тој и таковој борби за сједињење савеза за ових потоњих осам година садањи политички другови г. пп. Прибићевића били су на оној другој страни: бранили су онога ко је опљачкао Савез Србобран за \$30,000 опирали су се сједињењу савеза, и најзад, под њиховом управом Савез Србобран био је понова, “метнимо рећи”, “олакшан” за преко \$50,000.

Тај низ чињеница објашњава нарочити “менталитет” те странке, да и ово садање питање реше — мимо закона, политичким путем. Ту је г. пп. М. Прибићевић нашао — “угарено, узорао и повлачено” поље. На то и такво поље почео је да се је своје “политичко семе.”

Као што се видело из горе на-

веденог, Савез Слога, у колико је реч о Проф. Пупину и управи Савеза Слоге, а и органу и већини чланства, била је стално расположена да прихвати и учини све од своје стране да се ово питање реши. Према томе јасно је за сваког озбиљног човека да је само један пут био за рад на том питању: савладати техничка и легална питања која стоје на путу за извођење тога посла. Наша штампа, без цигло једног изнимка, била је такође за ту ствар. Српски Дневник написао је о томе један топао апел још на Бадњи Дан 1916 године. Ако је ишта било потребно да се ради, то је да се ублаже и уклоне сви чисто политички спорови, а на прво место истакну и расветле питања о којима води рачуна америчка државна власт.

Ну, схватајући то као чисто политичко питање, питање једне странке која је читавих осам година заузимала рђаво становиште, г. пп. М. Прибићевић почео је да ради не на сједињењу савеза, већ на томе да ту странку опере и Проф. Пупина представи као јединог противника уједињења савеза.

Читавих осам месеци активног рада провео је он на томе да овом питању на силу удари жиг политичког питања упереног против Проф. Пупина.

У мају месецу 1917. године ба-вио се г. пп. М. Прибићевић у Канзас Сити. Том приликом разговарао се са г. В. С. Лучићем, једним вредним чланом Савеза

Слоге, и ево што је говорио:

“Први озбиљни разговор био је односно тебе (М. Јевтића) и Српског Дневника... Рекао ми је да ваше писање је од велике штете за општу српску ствар, те да, куда год је он прошао, бојкотовао је ваш лист, те да су му обећали да га неће више примати. Из овога се може закључити да је он (г. пп. М. Прибићевић) ишао да бојкотује Српски Дневник а не да купи добровољце... (Ово је било у мају месецу када је Српски Дневник стално позивао да се иде на бојно поље — и када је стално потпомагао Српску Народну Одбрану. — Пр. Ур. Срп. Днев.) ... Прешли смо на говор о сједињењу савеза. Он ми је рекао да он већ на томе ради, али наш старина М. И. Пупин треба да да оставку. Ја сам му на то одговорио, да би то велики грех учињели кад би ми чланови Савеза Слоге пристали на тако нешто, докле год би он хтио да буде председник, а силом наравски не би га могли уздржати. Он ми рече: да нас он не разумије зашто смо се ми заљубили у нашег г. Пупина, кад он није ништа учинио за Српство, само што је послао неколико Јевтићевих календара.”

Ово писмо објављено је, фотографисано, у Српском Дневнику 20. септембра 1917. Г. пп. М. Прибићевић није нашао за вредно да га до сада оспори.

Дакле, тако је схватио г. пп. М. Прибићевић то питање о сједињењу савеза; не као питање о

сједињењу две српске организације, већ као питање о — збацивању Проф. Пупина са председништва. Схватио га као чисто политичко питање, и ставио се на становиште странке противника Проф. Пупина.

Све то у мају месецу, док је Проф. Пупин био председник Српске Народне Одбране, док је Савез Слога, свим својим силама подупирала г. пп. М. Прибићевића, док су то чинили и сам Проф. Пупин и сви људи који су с њим радили.

То је било у мају месецу. После тога је била седница управе Савеза Србобрана од 14. јуна, на којој је г. пп. М. Прибићевић развио даље своју теорију о — поштењу Проф. Пупина.

У то време његов савезник, г. Д. Богдановић, путује у Бјут и тамо чита ово писмо које је добио од дон Нике Гршковића, и које смо ми објавили у Српском Дневнику од 27. децембра 1917. (“Отворено писмо . Душану Богдановићу” од Т. С. Папића из Бјута.) Из тог писма преносимо следеће:

“Па сад да вам наведем неколико речи из писма дон Ника Гршковића, које сте ми читали пред осмеро очи:

“Г. Богдановићу, гледајте да тамо успијете што боље. Ја и Марјановић идемо за Њујорк сјутра, да се састанемо са г. Прибићевићем и Тривунцем. Писао ми је и поп Крајновић, да ће он и Граховац доћи... Гледаћемо да савезе саставимо. Питсбург је с нама, како вам и јест

познато. Само ствар стоји до Пупина и стога ћемо свима силама гледати да Пупин пусти своје место.”

То је било концем јула месеца.

Иза тога је г. Д. Богдановић дошао у Њујорк и одатле, како је то исти г. Т. С. Папић објавио 8. октобра 1917, писао је Д. Богдановић неким својим пријатељима у Бјут, Монт., ово:

“Г. Пупин је пао у Народној Одбрани. То вам је моја радосна вест... Још се очекује да падне у Савезу Слози!”

Када смо при дон Ники Гршковићу да објавимо још и овај докуменат. У Српском Дневнику од 11. октобра 1917. изашла је ова, пред надлежним властима потврђена изјава:

“Јован Кајгановић, пошто је редовито присегао, вели да је дон Н. Гршковић, из Кливланда, Охајо, изјавио пред њим, 24. августа 1917., следеће: да је Проф. М. И. Пупин послао Српској Влади ципеле са папирнатим ђоновима, и да ће он изобличити поменутог Проф. М. И. Пупина за осам дана.”

Ни дон Нико Гршковић, ни г. пп. М. Прибићевић нису нашли за вредно да ову изјаву бар једном речи оспоре — од 11. октобра до данас.

Коначно, у овом свом напорном раду да уједини српске савезе, г. пп. М. Прибићевић се мучи и труди, и успева, да на своју страну придобије два члана управе Савеза Србобрана: г. Н. Богдановића — рођака г.

Д. Богдановића, и г. Ј. Рајновића — члана америчке социјалистичке странке.

Сад да мало протерџуманимо: Да постигне ову “узвишену сврху” — да уједини српске савезе — г. пп. М. Прибићевић обавља три потпуно јасно подвојена посла: 1) Буни чланство Савеза Слоге против свога редовним путем изабранога, председника; 2) цепа од председника два члана управе и ставља их у противнички табор; и 3) преко дон Ника Гршковића за ову “узвишену ствар”, ангажује и — моралну снагу југословенског покрета.

Како изгледа цео тај посао? Као кад би неко спремио читаву дружину, наоружао је до зуба и кренуо у лов на зеца — који се већ налази, заклан, одеран и очишћен, на ражњу!

Председник Савеза Слоге изјављује: 1) да је он за сједињење савеза душом и телом; 2) предлаже законом прописани начин за извођење тога посла; и 3) изјављује да је готов, ако то буде једина сметња, да даде унапред оставку на председништво уједињеног савеза.

На што онда све ово овако раскошно жртвовање части и образа једног српског краљевског официра у овом послу — буђење чланова Савеза Слоге, сплеткарење на рачун југословенског покрета и клеветање једног поштеног човека?

То нека објасни господ Бог свемогући, коме су познате све тајне под овом капом небеском.

Ми нисмо у стању то учинити, а да не доводимо у врло тугаљив положај г. пп. М. Прибићевића, што нам код овог разговора, не пада ни на крај памети.

Ми хоћемо да утврдимо само следеће чињенице, о којима се данас, хтелo не хтелo, мора водити рачуна:

Захваљујући овом и оваквом “родољубивом труду” г. пп. М. Прибићевића, ово питање, питање о сједињењу Савеза Слоге, прешло је у царство параграфа криминалнога законика.

На овом питању има сада да се реше и ова ситна питања: Да ли је Проф. Пупин крао прилоге за српску ратну сирочад? Да ли је проф. Пупин подваљивао српској влади са папирнатим ђоновима? Да ли г. пп. М. Прибићевић има права да на овако леп и “шесан” начин подиже углед званичним преставницима Краљевине Србије? Да ли се југословенски покрет, код толиког другог посла може упрезати и у колица овакве странчарске политике?

И тако даље... И тако ближе.

А поврх свега тога, ако се не варамо, чланство Савеза Слоге има права да пита: на основу чега му се то, након толико година броба и испаштања, у кућу уноси угарак онда баш када је оно уредило своју кућу како царски ваља и требајуће и почело да живи мирним, тихим благословеним животом?

Да, зашто се поступа тако са једном организацијом, која је по слала и овога пута скоро два

пута више добровољаца него Савез Србобран?

СРПСКИ ДНЕВНИК

5. јуна 1917. изашао је у Српском Дневнику, под насловом “Напред за Црилип”, један уводни чланак који пренјосимо овде:

“Из Сан Франциска, Окланда и околине, како накнадно јављају “Јадран” и “Српски Гласник” отишло је око две стотине оваквих родољуба (у почетку чланка јављено је опроштајно писмо г. П. А. Ђоровића из Сан Франциска): Срба и Хрвата.

“Речити апели нашег народног хероја Прибићевића нашли су складна одјека код наше лепе калифорнијске младости. То је, у осталом, био случај свуда где је г. Прибићевић лично долазио у додир са нашим младићима. Нарочито у последње време, када је он почео непосредно говорити о том да је сада главна родољубива дужност да се иде на бојно поље — када је други, спореднији посао, остављен на страну. Овај леп одзив наше младости у Калифорнији најбољи је доказ за то. Има нешто и у народним пословима што потврђује стару истину — да ковач треба да кује, шавац да шије, орач да оре; и тако даље, да не преводимо дословце једну отрдану немачку пословицу. Када г. Прибићевић говори као војник, отвара се срце синова старих хајдука и ускока — јер зна да пред њим стоји јунак.

*

“На овом лепом успеху искрено честитамо г. Прибићевићу. А ово је заиста леп успех. Од 1912 године залећу се ови српски и хрватски ждралови из Америке. Пошло је читаво јато, велико па бројно — преко петнајест хиљада. Ишли су сами, по оној нашој пословичкој — “на глас пушке и на мирис барута.” Други су пошли на позив наше штампе. Треће су покупили Матановић и Ђурашковић. Четврте је позвао вапај Београда — почетак страшних борба пред јесен 1915. Ово је пета “ставња”, пето “врбовање.” Према томе треба мерити и овај успех г. Прибићевића; мерити и увидети да је он превазишао свако очекивање оних — којима су биле до у танчине познате наше прилике у Америци и оно што се, у овом правцу до сада радило у Америци.

*

“Ну наша младост у Америци не сме да сматра да је овим завршена ова ствар. Прибићевић није дошао само да попише и крене оне који се њему пријаве. Прибићевић је дошао за ово: да пред наш свет изнесе право стање наше народне ствари и да нашем свету покаже пут — за повратак у домовину. То је главна ствар и она остаје с нама чак и онда када Прибићевић скине са себе капут, а обуче своју војничку доламу, припаше сабљу и уђе у шанац. А та је ствар ово: Оној мученичкој војсци нашој потребно је и појачања и одмене. Три године тра-

је само овај рат, без она прва два крвава. А у рату не коси само сабља; бије невреме, коси болест, туче чама пуста. Хоћемо ли дозволити да та шака хероја, које је судба до сад сачувала, сасма ископни? Не смемо. У тој војсци је многи отац — у нас у Америци има још доста младића. Није им користи тражити икаква изговора; сваки од њих сутра ће одговарати на питање српске сирочади: а где бејаше ти, када се мој родитељ рани на Гучеву, разболи у Проклетијама, а погибе на Бабуни? Пред дверима на нашој отаџбини стојаће сутра хиљаде српских удовица и матера и питати: “На која врата ти уђе у ову нашу цркву; на покајничка врата или на царске двери?” А кроз царске двери улази се само с пушком у руци.

“Друго што је г. Прибићевић испоручио нашем младом свету у Америци гласи овако: Нашој домовини потребан је сада сваки младић. Али нашој домовини потребан је сутра сваки наш човек. Ово није само сабирање добровољаца — ово је сеоба на старо огњиште наше. После овог рата неће остати ни трећина наше мушке снаге. Биће места изобиља за сваког нашег човека — да му ни унук не помишља на сеобу у туђину. Биће земље да се од ње праве “везирски тимари”. У питању је само једно: како и коме да се та земља даје? Српска влада сада јамчи извештан број хектара свакоме ко сада крене у Србију. Даваће

се много више но што је у стању сада обећати српска влада, а да преко реда не измени односне законе. Али пре но што дође до тога да се доносу закони о подели земље, долази питање: ко има права да доноси те законе? Ми у Америци знамо једну ствар: за опстанак на земљоделском поседу потребан је извесан број јутара. Али на основу чега ми имамо права да тражимо ту земљу? Чија ће та земља бити сутра? Очеvidно оних, који је одбране од отмицара. Само ти имају права да решавају то питање. На тај начин пред свакога од нас у Америци изнесено је сада јасно једно основно питање: аго желимо да узмемо пуног учешћа у послу који ће сутра одлучивати судбином нашом, онда данас још морамо ударати темеље праву на основу кога можемо то чинити. Данас, после овог пута г. Прибићевићева кроз наша насеља, та ствар је јасна сваком нашем усељенику.

“Зато: напред за — Прилип!”

У броју пред овим, од 4. јуна 1917, изашао је први уводни чланак под насловом “Српска Народна Одбрана,” који се свршава овим апелом: “Зато: напред у — Српску Народну Одбрану!”

У броју за овим, од 6. јуна 1917, изашао је први уводни чланак под насловом “Пожурите, браћо, пожурите!” У том чланку топло се поздравља решење управе Савеза Слоге да ступи у преписку са управом Савеза Ср-

бобрана по ствари уједињења савеза и избор за преглед имовног стања оба савеза.

Док је Српски Дневник на горе описан начин величао рад г. пп. М. Прибићевића по нашим насељима, дотле је, како нам у октобру јавља г. В. С. Лучић из Канзас Сити, г. пп. М. Прибићевић — “свуда куда је прошао бојкотовао Српски Дневник.”

Девет дана после горе прештампаног чланка г. пп. М. Прибићевић налази се на седници управе Савеза Србобрана и ту изјављује како је покраћен онај новац на чијем је сабирању Српски Дневник радио из дана у дан пуне три године.

Седамнајест дана после објаве тог чланка г. пп. М. Прибићевић, 22. јуна, преко Хрватског Свијета излази са јавном оптужбом — да Српски Дневник стоји у плаћеничкој служби Централних Сила.

Два месеца иза тога, 8. августа 1917., г. пп. М. Прибићевић, под својим пуним потписом — под кокардом, у униформи и са мачем у руци, као што то изјави сам — изађе отворено у борбу против Српског Дневника, оптужујући га да му је од почетка подметао клипке, да га је од почетка нападао, и да се налази у најму бугарског посланства у Вашингтону!

Што је Српски Дневник на то могао радити друго, до да објави следеће својеручно писмо г. пп. М. Прибићевића, писано уреднику Српског Дневни-

ка 6. марта 1917, из кога се јасно види да није само он радио на овим размирицама — што је утврђено из раније објављених докумената — већ да су на томе врло живо радили, и то на самом почетку, људи који стоје под његовим непосредним надзором:

“Драги г. Јевтићу, пишем вам приликом када Канцеларија Одбране шаље ове белешке и молим вас следеће:

“1) (Овде тражи да се објаве те белешке)

“2) Ја не знам шта је Перуну. (г. П. Перуновићу). Писао сам му данас и озбиљно га опоменуо. Онај његов чланчић који вам је послао није опортун. Опоменуо сам га озбиљно да више не пише онако: зашто износити имена људи који иду и отворено рећи куда иду и зашто? То је противно мојој тактици. Боље и мање људи а сачувати учтивост према земљи у којој смо и тиме сачувати и слободу кретања, него због већег броја људи давати непријатељским тужбама подлоге...

„3) Што се тиче Душана Богдановића, он долази данас или сутра с пута. Он такођер сувише је истрчао. Штампало је тамо у Чикагу неки позив на збор с речима, да је мене послао цар Петар да организујем Народну Одбрану. Сувише се показао врућ. Опоменућу га када дође за то и због неких других ствари.

„4) Што се тиче Америк. Србобрана замерио сам писмено два пута, а у недељу усмено и лич-

но, овде г. Граховцу због тога што не доноси у листу потпуно тачно обавештење о Народној Одбрани и што истиче у листу г. Михаиловића и мене. Опоменуо сам га да тиме чини непријатност нама обојици и штету послу. Убеђен сам да то више неће чинити.

„Примите знању, да све те грешке Перуна, Душана Богдановића и Граховца учињене су противно мојим интенцијама и да их више бити неће. (Те интенције биле су јасне још онда, када је, на југословенском збору у Питсбургу г. п.п. Прибићевић објављивао да је Проф. Пупин изгубио парницу коју су непријатељи Савеза Слоге водили у то време — и ако то није било истина! — Пр. ур. Срп. Дн.)

„5) Вама захваљујем на вашој уздржљивости и стрпљењу и лепој сарадњи у потпомагању моје ствари, што показује све откако утврдисмо споразум...”

Суд о односима који су, након ових очитовања (манифестација) личних врлина г. п.п. М. Прибићевића, наступили између Српског Дневника и њега, остављамо мирне савести непристрасним читаоцима. Зар смо ми, на које је г. п.п. М. Прибићевић покушао ударити жиг издајца и плаћеника аустријских, могли с њиме разговарати на други начин него што смо разговарали?

Скрећемо пажњу само на ову ствар: г. п.п. М. Прибићевић употребљава Хрватски Свијет за свој први напад на Српски Дневник, за свој први покушај да

људе око Срп. Дневника прогласи издајцима.

Дакле, још једном: г. п.п. М. Прибићевић искоришћава југословенски покрет за постизај оних сврха које, бар по нашем скромном мишљењу, не спадају у делокруг рада нити југословенског покрета као таквог, нити српске војне мисије, већ — овај закључак препуштамо непристрасним читаоцима.

ДА САБЕРЕМО.

Када је, пре четрнајест месеци, дошао у Америку г. п.п. М. Прибићевић, затекао је следеће ствари:

1) Све Америчко Српство уједињено у опћем народном раду.

2) Све Америчко Српство уједињено вером у југословенску идеју.

3) Српску Народну Одбрану, са 263 одбора, мирну као кошницу пчела.

4) У Савезу Слози, међу чланством, међу друштвима, међу члановима врховне управе — слогу, љубав, мир.

5) Савез Србобран неподељен и непоцепан,

6) И ако у затегнутим односима, нити је орган Савеза Слоге нападао управу Савеза Србобрана, нити је орган Савеза Србобрана нападао управу Савеза Слоге.

7) Остале наше новине, и ако су довршавале борбе раније затечене и без којих није било, нити има, нити ће икад бити јавног живота, ипак су будно пазиле да не увлаче нити организације, нити управе тих ор-

ганизација у међусобне сукобе.

8) Све српске организације, све српске новине, сви српски јавни радници, сви српски усељеници — грузев социјалиста — надмећу се ко ће боље да дочека г. п.п. М. Прибићевића и помогне му да обави свој тешки посао.

9) Ниједна српска организација, ниједна српска новина, ниједан српски јавни радник, ниједан српски усељеник — изузев социјалиста — не устаје да јавно рече: е, ми нећемо с тобом да радимо, ако ти хоћеш да радиш и са другом странком.

Такву је слику пружало Америчко Српство, када је г. п.п. М. Прибићевић, пре четрнајест месеци, дошао у Америку.

Плодове тога стања описали смо у почетку.

А што сада изводи г. п.п. М. Прибићевић, и то овако таламбасасто, пред Српску Ратну Мисију?

Гледајте:

1) Преко осам својих листова г. п.п. М. Прибићевић оптужује један део Америчког Српства за — издају.

2) Преко осам својих листова г. п.п. М. Прибићевић оптужује један део Америчког Српства за — неверство према југословенској идеји.

3) Један део одбора Српске Народне Одбране јавно оптужује други део за издају, плаћеништво, и сметње опћег народног рада.

Српска Народна Одбрана претворена је, као што се то види из органа њеног, Ам. Србо-

брана, у ратни суд, који из дана у дан диже на вешала оне, који су и основали Српску Народну Одбрану.

4) Два члана управе Савеза Слоге, г. Н. Богдановић и г. Ј. Рајновић, оптужују председника Савеза Слоге за злочин на основу кога би овај морао бити збачен са председништва, и кликују чланство Савеза Слоге на буну.

5) Савез Србобран у дефициту од преко \$50,000, и поцепан на два дела: један се држи уз управу, којој је на челу човек који је, на овај или на онај начин, опељешао наше људе за преко \$15,000; други део оцепио се и основао свој нови савез — Српски Савез Слободу — који је ставио под надзор државне власти.

6) Орган Савеза Србобрана, из броја у број, напада на управу Савеза Слоге; њеног председника назива “аустријском кокетом”; оптужује га да вређа српског Краља и да је аустријски плаћеник, и позива чланство Савеза Слоге на буну.

7) Остале наше новине пустиле се у борбу, какву није запамтило Америчко Српство ни онда, када се борило на живот и смрт за опстанак својих организација.

8) Г. пп. М. Прибићевић оптужује не само извесне српске организације, извесне српске новине, извесне српске јавне

раднике, него чак и генерални Конзулат Краљевине Србије — да му смета при отправљању његовог посла.

9) Не тражи г. М. Прибићевић да се анатемишу само неке српске организације, неке српске новине, неки српски јавни радници, већ да се одреже глава чак и генералном конзулу Краљевине Србије.

Ту слику, по писању г. пп. М. Прибићевића, г. М. Тривунца и г. М. Марјановића, пружа данас Америчко Српство — након четрнајест месеци рада поменути господи.

Они се труде свим својим силама да што живописније ту слику изнесу пред очи Српске Ратне Мисије. За ову свечану прилику изнајмили су они осам фотографа — осам новина — да што верније сниме ту слику. Читаво туце брчних пера мучи се ових дана да ту слику што рељефније изведе. Читаве стране, па и читави бројеви посвећују се тој искључивој сврси. Држе се зборови, доносе резолуције... чине читава чуда.

Ми се у тај посао нећемо мешати. Нити ћемо што да додајемо нити да одузимамо тој слици. На против, нас подузима оно усхићење, које подузима на пр., старог сликара кад посматра како се успешно молује нова слика. Долази нам да скочимо са столице, пружимо обе руке овим молерима и честитамо им из свег срца:

“Има већ неколико месеци да се мучимо на све могуће начине да изобличимо ваш “рад”, господо... Али нам је труд био всује. Ми смо шегрти, а ви сте прави мајстори да осликате — оно што сте починили међу овим добрим светом за цигло четрнајест месеци!”...

